

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น
: เปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ
ด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division)
กับการเรียนแบบบรรยายปกติ

The Study on Development of Learning Effectiveness of Students in
Local Administration Subject : A Comparison of the Learning Effectiveness
Using STAD (Student Teams Achievement Division) and Lecture

โดย

สุชาวดี เดชทองจันทร์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ.2558

หัวข้อวิจัย การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น :
เปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
(Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกติ

ชื่อผู้เขียน สุชาวดี เดชทองจันทร์

เดือนและปีที่เสร็จ กันยายน 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกติในครั้งนี้ เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับการเรียนแบบบรรยายปกติของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่นที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (3) ส่งเสริมให้นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การเป็นสมาชิกกลุ่มที่ดี และการรับผิดชอบต่อส่วนรวม (4) เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีการเรียนแบบบรรยายปกติ ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการบริหารท้องถิ่น (PA 304) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยแบ่งออกเป็น 1) การศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มที่มีการเรียนการสอนแบบ STAD กับการเรียนแบบบรรยายปกติ ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย (t-test) และ 2) การศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD โดยใช้การประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับ

ผลการวิจัยทั้งในส่วนของการศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับการเรียนแบบบรรยายปกติ และการสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบ STAD คือ

(1) ก่อนการวิจัย จะพบว่า ในทางสถิตินั้นการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีทดสอบทดสอบสมมุติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการสอบกลางภาคของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05) แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการสอบกลางภาคทั้ง 2 กลุ่มนั้นจะพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยการสอบกลางภาคของกลุ่มทดลอง (18.37 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม (18.51 คะแนน)

(2) ผลจากการทดลอง ค่าเฉลี่ยจากการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และคะแนนปลายภาคของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในการสรุปผลทางสถิติเมื่อทดสอบสมมุติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลของนักศึกษาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05) แต่เมื่อพิจารณาผลคะแนนเฉลี่ยในแต่ละครั้ง กลุ่มทดลองจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกครั้ง

(3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์และพัฒนาการเรียนของนักศึกษาด้วยรูปแบบ STAD นั้น พบว่า ทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์และความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากันคือ 4.47

Title : The Study on Development of Learning Effectiveness of Students in Local Administration Subject : A Comparison of the Learning Effectiveness Using STAD (Student Teams Achievement Division) and Lecture

Researcher : Suchavadee Dejthongjun

Institution : Dhurakij Pundit University

Year of Public : September 2015

Abstract

The purposes of the study on development of learning effectiveness of students in local administration subject : a comparison of the learning effectiveness using STAD (student teams achievement division) and lecture are (1) to compare the learning achievement before and after using the cooperative learning with STAD and the lecture of students who studied local administration (2) to survey the satisfaction of the students who studied local administration using techniques STAD (student teams achievement division) (3) to encourage students to learn by themselves , work as a team and be responsible team members. (4) to reinforce good relationship and harmony among students.

The teaching model used in this study was a cooperative learning approach using STAD (student teams achievement division). The result was therefore compared with the normal lecture class. The data of the research was collected from students who studied local administration (PA 304) at Dhurakij Pundit University in Semester 2, Academic year 2011. The data was analysed 1) to examine the differences in students' average scores (t-test) after learning with technique STAD and normal lectures class (experimental and control groups) and 2) to study the satisfaction of the students who studied with cooperative learning STAD using the 5 level satisfaction.

The research revealed that

(1) Before the research, the statistical analysis of the mean scores (t-test) between the experimental group and the control group from the average score of mid-term exam of both groups was not significantly different at the .05 significant level. However, when comparing midterm scores between the experimental group and the control group, it found that the average scores of the midterm exam of the experimental group (18.37 points) were less than the scores of the controls group (18.51 points).

(2) The result of the average scores of the 1st, 2nd test and final scores of the experimental and control groups showed that the mean scores between the experimental and control groups (using t-test) were not significantly different at the .05 significant level. However when considering average score, the experimental group's scores were always higher than the scores of the control group.

(3) According to the satisfaction survey of the students towards the teaching approach STAD, it showed that the mean of students' satisfaction toward the approach was 4.47.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในระยะเวลาอันสั้น แต่กระบวนการเขียนสรุปผลการวิจัยนั้น ผู้วิจัยต้องใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากข้อจำกัดของผู้วิจัยในเรื่องของเวลาและภาระงานประจำ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก แต่ทั้งนี้ได้รับกำลังใจจากหลายท่าน ซึ่งงานวิจัยจะสำเร็จไม่ได้หากขาดท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำ คำติชม ข้อเสนอแนะต่างๆ รวมถึงการมอบกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ได้แก่ อาจารย์พูลศักดิ์ ประณุทรพาล รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาธุรกิจและอดีตรักษาการคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์, รศ.ดร.สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, ดร.สุนทรี ศาสตราที่ปรึกษารองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, ผศ.ดร.วัลย์พร รัตนเศรษฐ คณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์, คณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน, ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว ผู้ช่วยรองอธิการบดีสายงานวิจัย, ผศ.ดร.ธีระ นุชเปี่ยม อดีตที่ปรึกษาศูนย์วิจัย, ผศ.ไพรินทร์ ชลไพศาล ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์, ผศ.ดร.เนืองวงศ์ ทวยเจริญ ผู้อำนวยการศูนย์นวัตกรรมการศึกษาและทีมงาน, เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัย, นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา รวมถึงครอบครัวเดชทองจันทร์ ครอบครัว ณ บางช้าง ครอบครัวลิมปนาคทอง และทุกๆคนที่เป็นแรงสนับสนุนและกำลังใจที่สำคัญ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง และหากมีข้อผิดพลาดประการใดจากการวิจัย ผู้วิจัยขอรับผิดชอบและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

สุชาวดี เดชทองจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 นิยามศัพท์	2
1.5 สมมติฐานการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนและการเรียนการสอน	
2.1 การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research)	6
2.2 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบบรรยาย (lecture)	14
2.3 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (instructional models of cooperative learning)	21
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบ เอส.ที.เอ.ดี	
2.4 รูปแบบการเรียนการสอนแบบ เอส.ที.เอ.ดี (Student Teams-Achievement Division : STAD)	28
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30

บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	31
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
3.3	วิธีดำเนินการวิจัย	32
3.4	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	34
บทที่ 4	ผลการวิจัย	35
4.1	ผลการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในกลุ่ม ที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับ การเรียนแบบบรรยายปกติ	35
4.2	ผลการสำรวจความพึงพอใจของกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD	39
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	43
5.1	สรุปผลการวิจัย	43
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	44
5.3	ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง		46
ภาคผนวก		47
ภาคผนวก ก	ประวัติผู้วิจัย	49
ภาคผนวก ข	แบบทดสอบครั้งที่ 1	50
ภาคผนวก ค	แบบทดสอบครั้งที่ 2	55
ภาคผนวก ง	แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ของอาจารย์และพัฒนาการการเรียนรู้ของนักศึกษาแบบ STAD	60

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการสอบกลางภาค (ทดสอบก่อนการทดลอง) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	35
4.2 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 1 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	36
4.3 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 2 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	37
4.4 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการสอบปลายภาค (หลังการทดลอง) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	38
4.5 ผลการสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์	39
4.6 ผลการสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อพัฒนาการการเรียนของ นศ.	41

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่
2.1 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

หน้า

9

ณ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์ของสังคมโลกในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ต่างต้องเผชิญกับปัจจัยต่างๆ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อาทิเช่น กระแสโลกาภิวัตน์ กระแสโลกเสรี การสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน เป็นต้น ส่งผลให้การศึกษาในแต่ละสาขากำลังพยายามค้นหาองค์ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน ไม่เว้นแม้แต่ในแวดวงการศึกษาของประเทศไทยภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 เป็นต้นมา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทางการศึกษาและเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้ลดลงหรือหมดไป รวมทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาประเทศชาติพร้อมทั้งอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และได้มีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 ความสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวอยู่ในมาตรา 22 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวประกอบกับข้อสังเกตของผู้วิจัยได้พบว่า ผู้เรียนในปัจจุบันยังไม่มีพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากนัก ส่วนใหญ่ยังศึกษาองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอนเพียงด้านเดียว ดังนั้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มผู้เรียนของผู้วิจัย พบว่า มีกลุ่มผู้เรียนที่มีผลการศึกษาหรือคะแนนเฉลี่ยสะสมที่ไม่สูงนัก จำนวน 2 กลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา PA 304 การบริหารท้องถิ่น อีกทั้งจากการสอบถามเบื้องต้นทราบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาผลการศึกษาดังกล่าว เนื่องมาจากการเรียนรู้แบบต่างคนต่างเรียน ไม่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนมากนัก ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบกับเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองแทนการรอรับจากผู้สอนเพียงด้านเดียว นอกจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันเป็นทีม การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การเสริมสร้างสัมพันธภาพ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในปัจจุบันในการก้าวไปสู่สมาชิกขององค์กรและสมาชิกของสังคมที่ดีต่อไปด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับการเรียนแบบบรรยายปกติของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่นที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
3. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การเป็นสมาชิกกลุ่มที่ดี และการรับผิดชอบต่อส่วนรวม
4. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยเลือกประชากร คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริหารท้องถิ่น และกลุ่มตัวอย่างที่เลือกคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริหารท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2/2554 กลุ่ม 001 และกลุ่ม 002 ที่เข้าเรียนและทดสอบครบตามที่กำหนด

ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยคือ ภาคเรียนที่ 2/2554

โดยเก็บข้อมูลจากการสอบและการทดสอบ ได้แก่

- การสอบกลางภาค (เป็นคะแนนเพื่อใช้แบ่งกลุ่มการเรียนแบบ STAD)
- การทดสอบครั้งที่ 1 คือ เรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ กรุงเทพมหานคร
- การทดสอบครั้งที่ 2 คือ เรื่องการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นและการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ
- การสอบปลายภาค

1.4 นิยามศัพท์

ก. เทคนิคแบ่งปันความสำเร็จ หรือ การจัดการการเรียนรู้แบบ STAD (Student Teams Achievement Division) หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีการจัดรูปแบบการเรียนโดยกำหนดให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน (สูง-กลาง-ต่ำ) มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เกิดการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนจะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองในเรื่องที่ผู้สอนกำหนดและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเสริมสร้างความรู้ให้แก่สมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มจากนั้นผู้สอนอาจทำการทดสอบรายบุคคลในแต่ละบท หรือทดสอบในครั้งสุดท้ายเป็นรายบุคคลเพื่อเก็บคะแนน และนำคะแนนนั้นไปพัฒนาการจากการศึกษา และรวมคะแนนพัฒนาการเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนพัฒนาการมากที่สุดจะได้รับคำชมเชยหรือรับรางวัล

ข. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริหารท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2/2554 มีการเข้าเรียนและทดสอบครบตามที่กำหนด โดยได้รับการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ค. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริหารท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2/2554 มีการเข้าเรียนและทดสอบครบตามที่กำหนด โดยได้รับการสอนด้วยรูปแบบการบรรยายปกติ

1.5 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยคือ ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการสอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สูงกว่าวิธีเรียนแบบบรรยายปกติ

จากสมมติฐานดังกล่าว สามารถแบ่งชุดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานชุดที่ 1

H_0 : คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 1 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $\leq$ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 1 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

H_1 : คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 1 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $>$ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 1 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

สมมติฐานชุดที่ 2

H_0 : คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 2 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $\leq$ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 2 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

H_1 : คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 2 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $>$ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 2 ของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

สมมติฐานชุดที่ 3

H_0 : คะแนนเฉลี่ยผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $\leq$ คะแนนเฉลี่ยผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

H_1 : คะแนนเฉลี่ยผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบ STAD $>$ คะแนนเฉลี่ยผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบบรรยายปกติ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นนาร่องใช้เทคนิคการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD แทนการเรียนรู้แบบบรรยายปกติ
2. นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเป็นสมาชิกกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้อย่างดี และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
3. บรรยากาศในการเรียนเป็นไปด้วยดี เต็มไปด้วยความร่วมมือระหว่างผู้เรียน เกิดการช่วยเหลือ และความสามัคคีซึ่งกันและกัน
4. ได้รับรู้ถึงทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่ออาจารย์จะสามารถนำกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปใช้ประยุกต์ใช้ และสร้างประโยชน์ให้กับการเรียนการสอนได้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบ การเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกติ นั้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษาหลักการ ทฤษฎี แนวคิด จากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research)

2.1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

2.1.2 ขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียน

2.1.3 ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

2.1.4 กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน

2.1.5 ข้อจำกัดและข้อควรระวังของการวิจัยในชั้นเรียน

2.2 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบบรรยาย (lecture)

2.2.1 ความหมายของการสอนโดยการบรรยาย

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการสอนโดยการบรรยาย

2.2.3 กระบวนการสอนโดยการบรรยาย

2.2.4 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยการบรรยาย

2.3 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (instructional models of cooperative learning)

2.3.1 ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.2 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.4 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.5 ประเภทของกลุ่มการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.6 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.7 รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3.8 ประโยชน์ของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.4 รูปแบบการเรียนการสอนแบบ เอส.ที.เอ.ดี (Student Teams-Achievement Division : STAD)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research)

วาโร เฟ็งส์วสต์ (2546:1) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีชื่อที่นิยมเรียกแตกต่างกันไป ซึ่งคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยชั้นเรียน หรือการวิจัยในห้องเรียน (classroom research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) การวิจัยของครู (teacher research, teacher-based research) หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2.1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

วาโร เฟ็งส์วสต์ (2546:1) ให้นิยามว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง วิธีการ หรือ กระบวนการที่ได้มาซึ่งความรู้หรือคำตอบซึ่งครูเป็นผู้จัดทำขึ้นเอง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน

สุวิมล ว่องวาณิช (2546:21) ให้นิยามว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและผู้เรียน

สมาลี จันทรชลอ (2548:12) ให้นิยามไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ทำโดยผู้สอนโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วม และใช้การสะท้อนผลกลับ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2.1.2 ขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียน

วาโร เฟ็งส์วสต์ (2546:2) ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 พฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เรียนรู้ในเนื้อหาวิชาบางเรื่องซ้ำ เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมส่วนตัวที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมความก้าวร้าว พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น

2. เป็นเรื่องเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น

2.1 สื่อการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ เช่น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

2.2 สื่อการสอนประเภทวิธีการ เช่น วิธีสอบแบบต่างๆ เป็นต้น

สรชัย พิศาลบุตร (2551:10) ได้วิเคราะห์ว่า ขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียนที่สำคัญมี 2 ขอบเขต คือ ขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะทำวิจัย และขอบเขตด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะทำวิจัย ขอบเขตเนื้อหาที่จะทำวิจัยครอบคลุมเรื่องหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อที่ใช้สอน วิธีวัดและประเมินผลการเรียน และความประพฤติและการแต่งกาย ของนักเรียน ดังนี้

หลักสูตร ประกอบด้วย การติดตามและประเมินหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรและรายวิชาเรียน การวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรและรายวิชาเรียน

การเรียนการสอน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียนและผลกระทบที่มีต่อการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แนวทางและวิธีการพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียน การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการเรียนการสอนแบบต่างๆ เจตคติและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนและวิชาที่เรียน

สื่อที่ใช้สอน ประกอบด้วย การพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนและการประเมินประสิทธิภาพของสื่อ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อการสอนแบบต่างๆ การหาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของสื่อกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสนใจและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการสอนชนิดต่างๆ

วิธีวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย การสร้างแบบวัดและประเมินผลการเรียน การวัดและการเปรียบเทียบคุณภาพของแบบประเมินผลการเรียนแบบต่างๆ การวัดประสิทธิภาพของวิธีประเมินผลการเรียนแบบต่างๆ ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีประเมินผลการเรียนของครู

ความประพฤติและการแต่งกายของนักเรียน ประกอบด้วย กิริยามารยาทและการพูดจาของนักเรียน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอยู่ในระเบียบเรื่องการแต่งกายของนักเรียน การเล่นการพนันและการติดยาเสพติดของนักเรียน พฤติกรรมเรื่องเพศของนักเรียน

2. ขอบเขตด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในกรณีที่การวิจัยในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมเฉพาะในห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง ความรู้หรือผลที่ได้จากการวิจัยไม่ควรนำไปใช้อ้างอิงกับห้องเรียนอื่นๆ ยกเว้นห้องเรียนนั้นมีสภาพใกล้เคียงกับห้องเรียนที่ทำการวิจัยทั้งในด้านผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ในกรณีที่การหาความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งไปที่นักเรียนคนใดคนหนึ่งที่มีปัญหาในการเรียน หรือมุ่งไปที่กลุ่มเรียนบางคนหรือมุ่งไปที่นักเรียนทั้งชั้นที่มีปัญหาในการเรียน การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จะต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้างต้น

2.1.3 ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2546:2) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยวิธีการวิจัย
2. เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากข้อค้นพบที่ได้มาจากการบวนการค้นคว้าที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูเกิดการพัฒนาการเรียนการสอน
3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ และทำให้อาจารย์กลายเป็นวิชาชีพ
4. ทำให้การเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เป็นระบบ เกิดผลดีแก่นักเรียน
5. เป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา เนื่องจากการวิจัยแบบนี้จะส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตย โดยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยอมรับในการค้นพบร่วมกัน

สุวิมล ว่องวานิช (2546:21) กล่าวว่า ประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากการกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

2.1.4 กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2546:4-5) ได้วิเคราะห์กระบวนการในชั้นเรียนมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นต้น ถ้าหากครูพบปัญหาจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหามีหลายปัญหา ครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาความรุนแรงของปัญหา หากพบว่าปัญหาใดมีความรุนแรงมากก็ควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา ก่อน

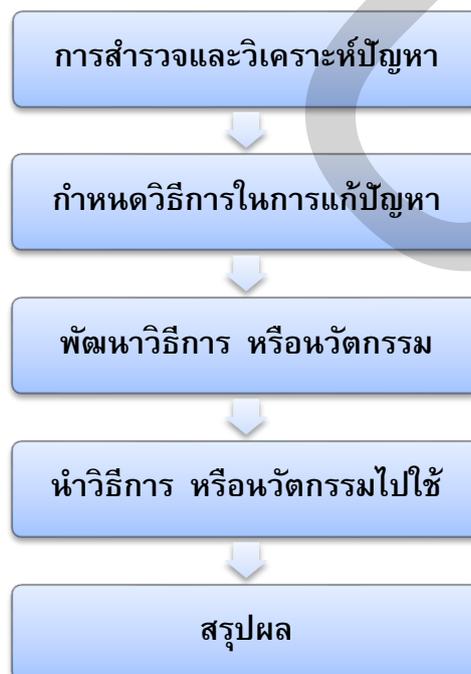
2. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา เมื่อครูผู้สอนได้ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 แล้ว จะต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้นๆ ซึ่งวิธีการในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น จากตำรา วารสาร บทความ หลักสูตร คู่มือครู รายงานการวิจัย เป็นต้น เพื่อที่จะทำให้ครูผู้สอนได้ทราบว่า ปัญหาที่คล้ายๆ กับปัญหาของตนมีผู้ใดได้ศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น

3. พัฒนาการ หรือนวัตกรรม จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 จะทำให้ครูผู้สอนได้แนวทางหรือทางเลือกในการแก้ปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะต้องกำหนดและสร้างวิธีในการแก้ไขปัญหานั้นมา ซึ่งเรียกว่า “นวัตกรรม”

4. นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจากขั้นตอนที่ 3 ไปใช้ โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่า จะใช้กับใคร เมื่อไหร่ อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไป

5. สรุปผล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติที่เหมาะสม แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ถ้าหากวิธีการหรือนวัตกรรมยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ต้องปรับปรุงแก้ไขโดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่อีกครั้งหนึ่ง แล้วดำเนินการพัฒนาวิธีการ หรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีก กล่าวคือ ดำเนินการในขั้นที่ 2-4 ใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาก็ต้องการได้ แล้วเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง 4

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

รูปภาพที่ 2.1 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

สุมาลี จันทรชลอ (2548: 18) ได้วิเคราะห์กระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อาจสรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหา คำถามที่เป็นปัญหาควรมีลักษณะ 1) มีความสำคัญสำหรับสภาพในชั้นเรียนที่จะทำให้การเรียนรู้แตกต่างไปจากเดิม 2) ข้อค้นพบของการวิจัยจะนำไปสู่การปฏิบัติ เช่น เปลี่ยนเทคนิคการสอน 3) เป็นปัญหาที่นำไปสู่โครงการการดำเนินการที่ยืดหยุ่นได้ในแง่ของเวลา, ความพยายาม และแหล่งทรัพยากร การเลือกปัญหา เช่น ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำมาก ปัญหาผู้เรียนขาดเรียนมาก เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ควรจะได้ระบุวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกรอบงานที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้

2. การทบทวนวรรณกรรมและวางแผน ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในสภาพปัจจุบัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอายุของผู้เรียน สภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวนชั่วโมงที่ครูสอน วิธีการสอนที่เหมาะสม สื่อ เทคโนโลยีที่อาจต้องนำมาใช้เพื่อการวางแผน กำหนดกรอบการทำงาน หรือสร้างกลยุทธ์ใหม่ นวัตกรรมใหม่ การทบทวนวรรณกรรมอาจทำได้โดยศึกษาเอกสาร สันทนากับผู้รู้หรือค้นจากอินเทอร์เน็ต

การวางแผน พิจารณาจากคำถามงานวิจัย ข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมได้ สภาพชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล เช่น หากมีปัญหาด้านผลการเรียน เมื่อศึกษาพบว่าสาเหตุคือหลักสูตรและเทคนิคการสอน อาจต้องวางแผนสร้างนวัตกรรม โดยประยุกต์วิธีสอนแบบใหม่ในกระบวนการสอน จะต้องวางแผนว่า วิธีสอนแบบใหม่นี้จะต้องทำอะไรบ้าง ลำดับขั้นตอนเป็นอย่างไร หากพบว่าสาเหตุคือไม่มีสื่อที่ดีพอ อาจต้องวางแผนสร้าง/ใช้สื่อที่ดี และวางแผนว่าจะต้องสร้างอย่างไร หรือจะนำสื่อที่ไหนมาใช้ ด้วยวิธีใด ใช้กับเนื้อหาใด ใช้ในขั้นตอนไหนของการสอน จะต้องสร้างคู่มือหรือใบงานประกอบหรือไม่ วางแผนว่าผู้สอนจะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้/แก้ปัญหาอย่างไร วางแผนว่าจะดำเนินการรูปแบบใด จะเก็บข้อมูล(วัดผล) ด้วยวิธีการใด ขั้นตอนไหน โดยสรุป การวางแผนผู้สอนจะต้องวางแผนเกี่ยวกับแบบแผนการวิจัย แผนการสร้างนวัตกรรม แผนการสร้างเครื่องมือวัด แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และแผนการวิเคราะห์ข้อมูล แผนระยะเวลาปฏิบัติ

3. การปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติอาจใช้ระยะเวลาสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับปัญหาหรือคำถามที่จะศึกษาในชั้นและกรอบของปัญหา หากมีปัจจัยเกี่ยวข้องมากอาจใช้เวลานาน โดยทั่วไปการดำเนินงานวิจัยและการสอนจะมีการเก็บข้อมูลพร้อมกันไปด้วย เช่น การสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในกลุ่ม รวมทั้งผลการประเมินการสอนของผู้เรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้วิธีการหลายรูปแบบตามประเภทของข้อมูล เพื่อให้การวัดมีความตรง (validity) เช่น ใช้คะแนนสอบร่วมกับข้อเสนอแนะระหว่างการอภิปรายในกลุ่ม ข้อมูลจากหลายแหล่งอาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลอาจใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (quantitative) เช่น คะแนนจากการทดสอบและการประเมินผลของผู้สอน ผลจากการสำรวจความพึงพอใจ

หรือวิธีการเชิงคุณภาพ (qualitative) เช่น การสนทนาโดยกลุ่มหรือการอภิปรายในชั้น/ผลการปฏิบัติงาน ผลการสังเกตพฤติกรรมในกลุ่ม ในชั้นตอนนี้อาจใช้เครื่องมือสำหรับประเมินเป็นชุด (set) ก็ได้

วิธีการเก็บข้อมูล เช่น การสังเกต การจดบันทึก การทดสอบ การสอบถามความเห็น หรือ ดูจากชิ้นงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการสอนอาจนำมาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบระหว่างการสอบ ก่อนและสอบหลังการเรียน หรือใช้การเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ใช้กลวิธีอื่นที่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ จะชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากขึ้นหรือไม่ และควรสอนโดยใช้ กลยุทธ์นี้ในบริบทการสอนอย่างไร หากนวัตกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นไม่ได้ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้มากขึ้น อาจต้อง กลับไปใช้วิธีการสอนแบบเดิม หรืออาจทดลองนวัตกรรมแบบใหม่ต่อไป ทั้งนี้ควรพิจารณาปัจจัยด้านเวลา และความพยายามกับความคุ้มค่าของการเรียนรู้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล อาจใช้การบรรยาย ใช้ภาพประกอบ ใช้กราฟเปรียบเทียบ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) หรือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก็ได้

5. การสะท้อนกลับและนำเสนอข้อค้นพบ การสะท้อนกลับเป็นการประเมินการเรียน การสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่จะต้องนำมาปฏิบัติ โดยเฉพาะงานวิจัยที่เป็นการพัฒนาบทเรียนใหม่ การสะท้อน กลับเป็นกลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้อย่างเป็นระบบในกิจกรรม ในการนี้ผู้เรียนจะได้สะท้อนกลับเกี่ยวกับการสอน ปฏิบัติ เนื้อหา โครงสร้าง ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประสบการณ์ของแต่ละบุคคลกับทฤษฎีการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การแบ่งปันประสบการณ์จะสร้างกลุ่มและวิชาชีพด้วยวิธีการ ร่วมมือกัน การวิจัยในชั้นเรียนจึงควรจัดกิจกรรมส่วนนี้ด้วย เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

2.1.5 ข้อจำกัดและข้อควรระวังของการวิจัยในชั้นเรียน

วาโร เฟ็งส์วัตต์ (2546:6) ได้กล่าวว่า ข้อจำกัดของการวิจัยในชั้นเรียน มีดังนี้

1. ขาดความรู้หรือทักษะที่จำเป็นสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนขาดผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำ หรือให้คำปรึกษา

2. การวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานที่ต้องใช้พลังกายและพลังใจอย่างมาก เพื่อให้งานบรรลุผล สำเร็จ ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุนจากผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้บริหาร

3. การวิจัยโดยทั่วไปจะไม่ยอมให้มีตัวแปรภายนอกส่งผลกระทบ โดยจะมีการออกแบบ การวิจัยที่สามารถควบคุมตัวแปรภายนอกได้ ซึ่งงานวิจัยแบบนั้นไม่ได้ทำเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติจริง ในชีวิตประจำวัน หรือห้องเรียนปกติ แต่การวิจัยในชั้นเรียนจะมีปัญหาในข้อนี้ เนื่องจากสภาพการณ์ที่ เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ข้อค้นพบที่ได้บางครั้งจึงไม่สามารถยืนยันได้อย่างหนัก แน่นว่าเนื่องจากปัจจัยใด แต่ทราบได้ก็ตามที่ปัญหาในชั้นเรียนหมดไป ก็ถือว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนนั้น ประสบผลสำเร็จ

4. การวิจัยในชั้นเรียนมีขอบเขตจำกัดเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย ส่วนมากจะใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ตนเองสอนซึ่งมีจำนวนน้อย ทำให้คำตอบที่ได้จากการวิจัยไม่สามารถอ้างอิงเป็นสากลได้
5. เนื่องจากครูมีภาระงานในแต่ละวันมาก ทั้งทางด้านการเรียนการสอนและงานอื่นๆ ทำให้มีเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนน้อยลง
6. ครูบางคนอาจจะคิดว่าการศึกษาวิจัยเป็นเรื่องยาก อีกทั้งไม่ใช่ภาระหน้าที่ของตน เช่น เป็นภาระหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ เป็นต้น จึงทำให้ละเลยไม่สนใจที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน
7. การวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยบางเรื่องต้องอาศัยเวลาในการรอคอยคำตอบ ดังนั้น ถ้าหากครูใจร้อนต้องการคำตอบเร็ว หรือด่วนสรุปผลก็จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
8. การวิจัยในชั้นเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามปกติ ดังนั้นครูผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไข เพื่อให้การวิจัยไม่เป็นภาระของครูมากเกินไป

สุวิมล ว่องวานิช (2546:26-27) ได้กล่าวไว้ว่า แม้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจะมีประโยชน์มากมาย แต่โดยธรรมชาติและหลักการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ก็ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดของการวิจัยแบบนี้หลายประการเช่นกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการวิจัย ส่งผลกระทบต่อขอบเขตและขนาดของงานวิจัย การวิจัยแบบนี้มักจะมีขนาดเล็กซึ่งทำให้มีผลต่อความเป็นตัวแทนของข้อค้นพบ จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย
2. งานวิจัยทั่วไปไม่ยอมให้มีตัวแปรภายนอกส่งผลกระทบ โดยมีการออกแบบการวิจัยให้สามารถควบคุมตัวแปรภายนอกได้ และก็สามารถดำเนินการจัดการกระทำได้ แต่สำหรับงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มักมีปัญหาในประเด็นนี้ เนื่องจากสภาพการณ์ที่เกิดในชั้นเรียนจะปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ข้อค้นพบที่ได้รับบางครั้งไม่สามารถยืนยันได้หนักแน่นว่าเนื่องมาจากปัจจัยใด แต่ทราบได้ที่ปัญหาในชั้นเรียนหมดไป ก็ถือว่าการวิจัยครั้งนั้นประสบความสำเร็จ
3. ธรรมชาติของงานวิจัยถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขที่มีเรื่องของคุณธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยในการทำงาน ทำให้การทดลองต่างๆที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานอาจทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสิ่งที่ทดลองก็ยังไม่ได้มีการตรวจสอบยืนยันในผลที่จะเกิดขึ้นว่า จะเป็นไปในทิศทางใด
4. มีการวิพากษ์กันมากเกี่ยวกับเจ้าของผลงานวิจัย และมีการหวั่นเกรงกันว่าจะมีการแย่งผลงานวิจัย เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้วิจัยภายนอก เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยไม่ว่าจะเป็นครูนักวิจัยหรือนักวิชาการ ต้องทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนและตกลงในเรื่องนี้ให้เข้าใจตรงกัน

5. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ได้แยกออกมาจากการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยต้องเกี่ยวข้องในการทำงานของตนเองและผู้อื่นตลอดเวลา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงเป็นการเพิ่มภาระงานของครูมากขึ้นจากการทำงานปกติ โดยเฉพาะในช่วงแรกของการวิจัยที่ครูนักวิจัยต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ไข เพื่อให้การทำวิจัยไม่เป็นภาระสำหรับครูมากเกินไป ต้องมีการออกแบบการวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนให้มากที่สุด

สรชัย พิศาลบุตร (2551:28-30) กล่าวว่า การทำวิจัยในชั้นเรียน มีข้อควรระวังในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การควบคุมปัจจัยอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของเรื่อง ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา นอกเหนือจากปัจจัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้พิจารณา โดยที่ปัจจัยอื่นๆ ดังกล่าวรวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ตัวผู้วิจัยหรือตัวครูผู้สอนเอง และวิชาที่ใช้สอน เช่น ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อการสอนแบบต่างๆ ซึ่งอาจวัดจากผลการสอบภายหลังการใช้สื่อแต่ละแบบ ผู้วิจัยจะต้องควบคุมปัจจัยอื่นๆ อันเกิดจากตัวนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และครูผู้สอนแต่ละแบบ ไม่ให้แตกต่างกันเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน (ลักษณะรูปร่างของห้องเรียน แสงสว่างภายในห้องเรียน อุณหภูมิภายในห้องเรียน เสียงรบกวนจากภายนอกห้องเรียน) ไม่ให้แตกต่างกันเนื่องจากตัวครูผู้สอนแต่ละแบบ (เพศ อายุ ประสบการณ์ในการใช้สื่อ สาขาวิชา ที่สำเร็จการศึกษา) หรือไม่ให้แตกต่างกันเนื่องจากวิชาที่ใช้สอนโดยใช้สื่อการสอนแต่ละแบบ กล่าวคือ ผู้วิจัยควรจะต้องใช้ นักเรียนชั้นเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน ใช้ห้องเรียนเดียวกันในเวลาเดียวกัน ใช้ครูผู้สอนคนเดียวกัน และใช้วิชาเดียวกันสอนในการใช้สื่อการสอนแต่ละแบบ ในกรณีที่ไม่สามารถควบคุมปัจจัยดังกล่าวให้เหมือนกันได้ ก็จะต้องพยายามควบคุมให้ใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. จริยธรรมของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อ การเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน โดยที่นักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มอาจได้รับผลกระทบในทางที่ดี แต่นักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มอาจได้รับผลกระทบในทางที่ไม่ดี เช่น ในการเปรียบเทียบวิธีสอน 2 วิธี ซึ่งวิธีที่หนึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบเก่าที่ครูใช้สอนตามปกติ และอีกวิธีหนึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ซึ่งกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบนี้อาจได้รับผลกระทบในทางที่ดี เมื่อเทียบกับกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเก่า กล่าวคือ อาจได้คะแนนผลการเรียนที่สูงกว่า แต่ในทางตรงกันข้ามหากวิธีสอนแบบเก่าดีกว่าวิธีสอนแบบใหม่ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใหม่จะได้รับผลกระทบในทางที่ไม่ดี คือได้คะแนนผลการเรียนที่ต่ำกว่า ดังนั้นในการวิจัยในชั้นเรียน นักวิจัยจะต้องพยายามไม่ให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้ถูกทดลองหรือตัวนักเรียน โดยเฉพาะผลกระทบในทางที่ไม่ดี

3. เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ ผู้วิจัยมักจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาทุกราย เช่น เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้สถิติอนุมาน (inferential statistic) ต่างๆ เช่น การประมาณค่า (estimation) หรือการทดสอบ

สมมติฐานเชิงสถิติ (statistical hypothesis test) ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องระวังในการใช้สถิติอนุมานในการวิจัยในชั้นเรียนให้มาก จะนำสถิติอนุมานดังกล่าวมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีการเลือกตัวอย่างนักเรียนหรือตัวอย่างผู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น

2.2 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบบรรยาย (lecture)

2.2.1 ความหมายของการบรรยาย

ทิตานา แชมมณี (2551:13) ให้ความหมายว่า วิธีการสอนโดยใช้การบรรยายคือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการพูด บอก เล่า อธิบาย สิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนซักถาม แล้วประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:13-14) ให้ความหมายว่า การสอนแบบบรรยาย หมายถึง การสอนที่ผู้สอนเตรียมจุดมุ่งหมาย สาระในการสอนมาบอก เล่า หรืออธิบายให้กับผู้เรียน โดยผู้เรียนจะรับหรือจำสิ่งที่สอนนั้น ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นการสื่อสารทางเดียวจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนมักจะมีส่วนร่วมน้อยนอกจากการฟัง จดและจำ เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามในระยะหลัง เมื่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาต่างๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมากและอย่างกว้างขวาง แบบแผนในระยะหลังจึงมีลักษณะของการผสมผสานบทบาทของผู้สอนเข้ากับกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นควบคู่ไปกับการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ประกอบด้วย ทำให้การบรรยายน่าสนใจมากขึ้น

การบรรยายในระยะแรกๆ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยในสมัยกลาง (Medieval University) นั้นเป็นการอ่านและอธิบายหนังสือหลักให้กับผู้เรียนฟัง เพราะหนังสือหรือตำราสมัยนั้นจะหาได้ยาก นักเรียนจึงต้องจด สรุปและท่องจำ (recitation) เองได้ ต่อเมื่อมีการวิจัยค้นคว้ากันอย่างกว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะเริ่มจากมหาวิทยาลัยเยอรมันก่อน แล้วจึงมาพัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยของประเทศอเมริกา การบรรยายจึงปรับเปลี่ยนมาเป็นการวิเคราะห์ตีความผลงานการศึกษาค้นคว้าวิจัยของอาจารย์เป็นหลักมากขึ้น ในระยะหลังการบรรยายจึงเป็นการผสมผสานวิธีการหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน

ซาญชัย ยมดิษฐ์ (2548:213) ให้นิยามว่า วิธีการสอนแบบบรรยายตรงกับภาษาอังกฤษว่า lecture หมายถึง การสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาจากคำบอกเล่า กล่าวอธิบาย ถ่ายทอดจากครู เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การสอนแบบบรรยายไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยเด็กเล็ก เพราะยังไม่มีความสนใจใดๆ อย่างต่อแท้ ประกอบกับสมาธิของวัยเด็กไม่จดจ่อกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเวลานานๆ ดังนั้น จึงเหมาะใช้การบรรยายกับวัยผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการบรรยาย

ทิตนา แชมมณี (2551:13) กล่าวว่าไว้ว่า วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระหรือข้อความจำนวนมากพร้อมๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:16) ได้อธิบายว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เราจะใช้กับการสอนแบบบรรยายก็คือ การให้ความรู้ ข้อมูลกับผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลในเชิงสรุป วิเคราะห์ ดีความหรือไม่ก็ตาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้เข้าใจเรื่องอย่างตืออย่างรวดเร็ว อย่างเหมาะสมสำหรับการไปศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548:213) กล่าวว่า การใช้การบรรยายมักใช้กับการสอนที่ทำความเข้าใจกับคนจำนวนมาก เวลามีน้อย เนื้อหาสาระไม่ซับซ้อน มีเวลาจำกัด ข้อมูลยังไม่เป็นที่สรุป บางครั้งใช้ร่วมกับวิธีการสอนอื่นๆ เพื่อดึงความสนใจผู้เรียน ต้องการอธิบายเพิ่มเติมหรือสรุปบทเรียนจากสิ่งที่ได้ค้นคว้ามาแล้ว หรือบางครั้งใช้ปูพื้นฐานความคิดรวบยอด และสาระพื้นฐานก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ

2.2.3 กระบวนการสอนโดยการบรรยาย

การเตรียมการบรรยาย

ทิตนา แชมมณี (2551:13-14) กล่าวว่า การบรรยายที่ดีต้องอาศัยการเตรียมการที่ดี ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาสาระที่จะบรรยายให้เข้าใจแจ่มแจ้ง หากพบว่า มีจุดใดที่ตนยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้งหรือมีข้อสงสัย ควรศึกษาค้นคว้าให้กระจ่างก่อน ต่อจากนั้นควรคัดเลือกว่า เนื้อหาสาระใดมีความจำเป็น หรือมีประโยชน์ต่อผู้เรียนของตนเพียงใด เนื้อหาใดไม่จำเป็นอาจตัดออก ต่อไปควรจัดลำดับเนื้อหาสาระว่า สิ่งใดควรพูดก่อน พูดหลัง และจะเชื่อมโยงกันอย่างไร ในเนื้อหาสาระแต่ละส่วนมีส่วนใดที่ยังคลุมเครือ ควรหาตัวอย่างประกอบ หรือควรใช้สื่อใดช่วย และควรแสวงหาเทคนิคในการนำเสนอสาระแต่ละส่วนให้น่าสนใจ ทำทลายความคิดและเข้าใจได้ง่าย ซึ่งอาจจะเป็นการใช้คำถามกระตุ้น หรือเล่าประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือนำเสนอปัญหาที่ทำทลายความคิด ก่อนการบรรยายผู้สอนควรมีโครงร่าง (outline) สำหรับการบรรยาย และมีเอกสารประกอบการบรรยายแจกให้แก่ผู้เรียน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:17-19) กล่าวว่า จุดเริ่มต้นของการสอนในทุกลักษณะ คือ การเตรียมการบรรยาย เช่นเดียวกับผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวและเตรียมสิ่งอื่นๆ ประกอบอย่างเพียงพอ จึงจะสามารถดำเนินการบรรยายได้อย่างดี นอกจากนั้นการเตรียมยังเป็นกิจกรรมสำคัญของการบรรยาย เพราะการบรรยายนั้นเป็นเทคนิคที่ผู้สอนได้ดึงเอาการแสวงหาความรู้มาไว้ที่ตนเองเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจึงควรจะได้มีการเตรียมการบรรยายอย่างดี

การเตรียมการบรรยาย ควรจะต้องเริ่มต้นด้วยการดูจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยรวมให้ชัดเจนก่อนว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นต้องการผลิตหรือสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอย่างไร เมื่อนำหลักสูตรนั้นมาพัฒนาแล้ว ก็จะได้กำหนดไปว่าในวิชาของผู้สอนนั้นจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ด้วยการเน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องใดบ้าง สอดคล้องกับหลักสูตรโดยรวมอย่างไร เช่น ถ้าเป็นอาจารย์ในสาขาครุศาสตร์ก็จะต้องดูว่าหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ต้องการผลิตบัณฑิตอย่างไร ต้องการให้เป็นครูที่เข้าใจเด็ก เป็นต้น

เมื่อดูภาพรวมของหลักสูตรแล้ว ก็มากำหนดจุดมุ่งหมายในวิชาที่ตนเองจะสอน ว่าต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องใด อย่างไร มีรายละเอียดของจุดมุ่งหมายอย่างไร ตัวอย่างจากสาขาครุศาสตร์อีกเช่นเดียวกัน ว่าถ้าต้องการได้บัณฑิตโดยรวมรู้เรื่องสภาพการศึกษาไทย เมื่อลงมาสู่วิชาปฐมนิเทศทางการศึกษา ก็จะทำให้รู้เรื่องสภาพการศึกษาไทยในเรื่องใด ระดับใดมากน้อยแค่ไหน ถ้าสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายได้ชัดเจนว่าผู้เรียนจะรู้อะไร แค่นั้น ควรมีความคิดในเรื่องใด แค่นั้นและควรจะมีทัศนคติอะไรบ้างแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็ทำได้ง่ายขึ้น

หลังจากได้ภาพจุดมุ่งหมายชัดเจนพอสมควรแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดเนื้อหาที่จะบรรยาย ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้และให้ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ด้วย สำหรับผู้สอนที่มีประสบการณ์จะไม่รู้ว่ามีปัญหาอะไร เพราะจะรู้ว่าควรเตรียมอะไร ขนาดไหน แต่แม้กระนั้นก็มีข้อคิดสำหรับผู้บรรยายใหม่และผู้บรรยายเก่าต่างกัน คือ เนื้อหาที่นำมาบรรยายควรต้องเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนควรจะต้องรู้ไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้สอนรู้ จริงอยู่โดยทั่วไปแล้วผู้สอนควรต้องรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนควรจะต้องรู้แต่ก็มีหลายครั้งที่ผู้เรียนควรรู้แต่ผู้สอนยังไม่รู้ ก็เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องไปหาความรู้เพิ่มเติมมา

นอกจากเตรียมสิ่งที่ผู้เรียนควรจะต้องรู้แล้ว ผู้สอนยังต้องเตรียมมาให้พอดีพอเหมาะและสอดคล้องในลักษณะธรรมชาติและพื้นฐานของผู้เรียนด้วย ไม่ใช่ยากเกินไป ซับซ้อนเกินไปสำหรับเด็กปีที่ 1 ให้มากและหลากหลายเกินไปสำหรับเด็กปีที่ 4 และไม่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น ความพอดี พอดี จึงเป็นเรื่องสำคัญของการเตรียมและการให้ ซึ่งแม้จะเตรียมมามาก แต่เมื่อดำเนินการสอนจริงก็อาจจะไม่ต้องให้ทั้งหมดก็ได้

การเตรียมเนื้อหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นเนื้อหาของผู้สอน ไม่ใช่เนื้อหาตามหนังสือหรือเอกสารที่ลอกหรือนำมาบอกผู้เรียน แต่ควรเป็นเนื้อหาที่ผู้สอนได้จัดเป็นระบบ วิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบแล้วว่าเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องประเมินวิเคราะห์จากเอกสารเรื่องต่างๆ ประกอบกัน แล้วจัดเป็นระบบขั้นตอนต่อเนื่องกัน

ควบคู่ไปกับเนื้อหาสาระคือ การเตรียมตัวอย่างหรือเรื่องประกอบ เพราะการบรรยายแต่เพียงเนื้อหาล้วนๆ นั้น อาจจะมีดีที่ทำให้ผู้เรียนได้เนื้อหาที่สมบูรณ์ครบถ้วน แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจ

และทำให้เกิดการเบื่อหน่ายได้ง่าย การมีตัวอย่างหรือเรื่องประกอบ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น ทำให้บรรยากาศของห้องไม่เบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนติดตามอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า

ลักษณะของตัวอย่างและเรื่องประกอบนั้น จะต้องให้สอดคล้องกับเรื่องและให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติและวัยของผู้เรียนด้วย เพราะถ้าห่างจากวัยของผู้เรียนมากก็จะไม่สื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง หรือถ้าไม่สอดคล้องกับเรื่องที่สอนก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกแปลกใจว่า เรื่องที่ยกมานั้นผู้สอนจะยกมาทำไม ทำให้ภาพ (image) ของผู้สอนเสียไป

ในการยกตัวอย่างนั้นจะให้ดีและได้ผลที่สุดคือ การยกตัวอย่างจากประสบการณ์ตรงของผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง ดังนั้นถ้าผู้สอนได้มีประสบการณ์ตรงในเรื่องที่สอน ก็จะทำให้สอนได้อย่างสนุกสนาน และมีตัวอย่างชัดเจน แต่ถ้าไม่ใช่ประสบการณ์ตรงของผู้สอนเองก็ควรจะเป็น ประสบการณ์ตรงของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ดังนั้นการเชิญวิทยากรพิเศษ การยกกรณีศึกษา การยกปัญหาที่คนอื่น ๆ เสนอมาประกอบ จึงเป็นเรื่องควรแก่การสนใจของผู้เรียนอย่างมาก

การบรรยาย

ทิตานา แชมมณี (2551:14) กล่าวว่า เมื่อเริ่มการบรรยาย ผู้บรรยายควรสร้างความสนใจของผู้เรียน และพยายามรักษาความสนใจนั้นให้คงอยู่ตลอดการบรรยายด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น

1. การใช้ปัญหาเป็นสิ่งเร้า เช่น ใช้ข่าว เหตุการณ์สำคัญและกรณีตัวอย่างต่างๆ
2. การใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความสามารถของตนในเรื่องนั้น
3. การใช้สื่อประกอบ เช่น ใช้แผ่นใส ภาพ สไลด์ เทปเสียง วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. การใช้การซักถามประกอบกับการบรรยาย
5. การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมส์ การทดลองปฏิบัติ เป็นต้น
6. การยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย
7. การใช้อารมณ์ขัน
8. การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม และแสดงความคิดเห็น

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:19-20) กล่าวว่า เมื่อเตรียมการบรรยายพร้อมแล้ว ขั้นตอนไป ก็คือการบรรยาย เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะต้องปรากฏตัวต่อผู้เรียนและดำเนินการบรรยายให้สัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งไว้ สำหรับผู้บรรยายที่มีประสบการณ์จะไม่มีปัญหา มาก แต่ผู้บรรยายใหม่จะมีปัญหาหลายประการ และในบางครั้งทำให้การบรรยายลดประสิทธิภาพลงไป

จุดสำคัญจุดแรกคือ โครงร่างการบรรยาย หรือ lecture notes ที่ผู้เขียนควรเตรียมไว้ให้พร้อม รวมทั้งเอกสารประกอบ อุปกรณ์ คู่มือต่างๆ ที่สำคัญ คือ ขั้นตอนการบรรยายว่าจะเริ่มตรงไหนก่อน ตรงไหนหลัง ไม่ใช่อยกตำราเป็นตั้งๆ เข้าไปในชั้นเรียน แล้วพอเริ่มก็ไม่ว่าจะหยิบเล่มไหนก่อน โครงร่างของการบรรยายควรบอกไว้ด้วยว่า ตอนไหนจะทำอะไรด้วย ถ้าเราต้องการจะมีกิจกรรมประกอบ เช่น ช่วงนี้จะถามผู้เรียนหรือจะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมก็อาจจะทำเครื่องหมายประกอบ เช่น ถามคำถามผู้เรียนว่า ... ให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ... แจกเอกสารให้ตอบว่า ... โครงร่างเหล่านี้ควรบ่งไว้ให้ชัดเจนในโครงร่างการบรรยาย เพื่อจะได้ไม่หลง ไม่ลืม และไม่มองข้าม

การจัดลำดับขั้นตอนการบรรยายในแต่ละชั่วโมง แต่ละคาบเวลาควรให้ต่อเนื่องกันเชื่อมโยงกันไป โดยเมื่อเริ่มต้นชั่วโมงควรดูให้ห้องเรียนมีความพร้อมเสียก่อน เพราะบางคนจะมาถึงชั้นเรียนไม่พร้อมกัน เมื่อพร้อมแล้วควรเริ่มต้นชั่วโมงด้วยการทักทายกันหรือมีกิจกรรมบางประการแล้วจึงดำเนินการบรรยายเป็นขั้นตอนไป ในตอนท้ายชั่วโมงควรจะมีการสรุปและกำหนดแนวทางสำหรับครั้งต่อไปด้วย

ในการบรรยายนั้นผู้สอนจะเป็นศูนย์รวมของห้องเรียน ผู้เรียนทุกคนจะจ้องและมองมาที่ผู้สอน จึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องระมัดระวัง ดูแลบุคลิกภาพ การแต่งกายและท่าทางด้วยพร้อมกันไป อย่าให้การแต่งกาย การเคลื่อนไหว หรือท่าทางของผู้สอนที่ก่อให้เกิดความน่ารำคาญ หรือน่าเบื่อหน่ายต่อการเรียนของผู้เรียน แต่ก็อย่าให้ดูราบเรียบจนทำให้ห้องเรียนราบเรียบจนเกินไป

การเน้นย้ำและการกำหนดประเด็นสำคัญระหว่างบรรยายก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการบรรยายในระดับปริญญาตรี ผู้บรรยายอาจเน้นด้วยการเขียนหัวข้อบรรยายบนกระดานดำ หรือบนแผ่นใส หรือการแจกเอกสารหัวข้อให้ผู้เรียนจดประเด็นสำคัญลงในเอกสารนั้นแทนที่การแจกเอกสารสมบูรณ์ตามที่บรรยาย

การอภิปรายซักถาม และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทิตนา แชมมณี (2551:14-15) นำเสนอว่า ก่อนยุติการบรรยาย ผู้บรรยายควรสรุปสาระสำคัญของการบรรยาย และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม หรือเปิดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ต่อจากนั้นควรมีการทดสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่บรรยายด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสุ่มถามผู้เรียน หรือการให้ทำแบบทดสอบ เป็นต้น

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:20) กล่าวว่า การประเมินการบรรยายนั้น เมื่อเสร็จการบรรยายแต่ละครั้ง ผู้สอนควรได้ประเมินการบรรยายของตนเอง โดยการประเมินดูว่าตลอดคาบที่บรรยายนั้น ผู้เรียนมีความสนใจมากน้อยเพียงใด สนใจตลอดชั่วโมงหรือสนใจเพียงบางช่วง เรื่องอะไรที่ผู้เรียนสนใจ เรื่องอะไรที่ผู้เรียนไม่สนใจ ผู้สอนควรได้สรุปวิเคราะห์ประเมินประเด็นต่างๆ เหล่านี้ไว้ เพื่อการปรับปรุงการบรรยายในครั้งต่อไป

นอกจากผู้สอนจะประเมินด้วยตนเองแล้ว อาจจะให้ผู้เรียนประเมินด้วยก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น การให้ผู้เรียนประเมินนั้นควรจะทำในลักษณะเน้นกลุ่ม คือให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มคุยกันว่าตลอดชั่วโมงหรือคาบที่ผ่านมา ผู้เรียนได้รับความรู้มากน้อยแค่ไหนเพียงไร การบรรยายของอาจารย์มีข้อดีอะไรที่ผู้เรียนรู้สึกและเห็นชัดเจน รวมทั้งสิ่งที่ผู้เรียนอยากให้ผู้สอนปรับปรุงเพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้นด้วย คำถามหรือประเด็นที่ให้ผู้เรียนประเมินควรเน้นคำถามในทางบวกในลักษณะข้อดีข้อเด่น ข้อควรปรับปรุงเพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความกล้าไม่รู้สึกกลัวที่จะตอบและไม่ควรให้ตอบเป็นรายบุคคลเพราะจะทำให้เด็กไม่กล้าและไม่แน่ใจ

การประเมินที่จะเป็นประโยชน์ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้เรียนมีความสบายใจที่จะตอบก็คือการจัดทำเป็นแบบฟอร์มการประเมิน แล้วให้ผู้เรียนตอบเป็นรายบุคคลโดยไม่ลงชื่อ แล้วผู้สอนมาพิจารณาดูภาพรวมเองจะทำให้ได้ข้อมูลที่ดีและเป็นประโยชน์อย่างมาก

2.2.4 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยการบรรยาย

ทิศนา ขัมมณี (2551:15) ได้นำเสนอข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยการบรรยายไว้ ดังนี้

- ข้อดี**
1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบอื่นๆ
  2. เป็นวิธีสอนที่ใช้กับผู้เรียนจำนวนมากได้
  3. เป็นวิธีสอนที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก
  4. เป็นวิธีสอนที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้มาก

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทน้อย จึงอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการบรรยาย
2. เป็นวิธีสอนที่อาศัยความสามารถของผู้บรรยาย ถ้าผู้บรรยายไม่มีศิลปะในการบรรยายที่ดึงดูดใจผู้เรียน ผู้เรียนอาจขาดความสนใจ และถ้าผู้สอนขาดการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม ผู้เรียนอาจเกิดความไม่เข้าใจ และไม่สามารถซักถามได้ (ถ้าผู้บรรยายไม่เปิดโอกาส)
3. เป็นวิธีสอนที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543:14-15) ได้นำเสนอข้อเด่นและข้อด้อยของการสอนโดยใช้รูปแบบการบรรยาย ดังนี้

ข้อเด่นหรือประโยชน์ของการสอนแบบบรรยายนั้นมีหลายประการด้วยกันไม่เช่นนั้นแล้วคงจะไม่อยู่กับระบบมหาวิทยาลัยมานานนับเป็นร้อยๆ ปี ข้อเด่นที่เห็นได้ชัดเจนคือ

1. ผู้สอนสามารถดำเนินการคนเดียวได้ ทั้งนี้เป็นคุณสมบัติที่เด่นของการสอนแบบบรรยายเพราะทำให้สะดวกคล่องตัวสำหรับผู้สอนได้

2. ผู้สอนสามารถคัดเลือกและเสนอสิ่งที่ตัวเองเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับอาจารย์ผู้สอนที่ถือว่าเป็นผู้รู้ จึงเลือกให้และเลือกใช้วิชาที่คัดเลือกแล้ว
3. ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ได้จึงเป็นการประหยัด ทั้งนี้จะสอดคล้องกับการสอนในระดับอุดมศึกษาที่ส่วนใหญ่จะมีผู้เรียนในชั้นเรียนค่อนข้างมาก
4. สามารถให้เนื้อหากับผู้เรียนได้เต็มที่ ผู้สอนจะสามารถสรรหารวบรวมสาระมาให้กับผู้เรียนได้มากและได้เต็มที่
5. สะดวกกับผู้เรียน ไม่ต้องทำงานหนัก ซึ่งผู้เรียนจะชอบการบรรยายเพราะไม่ต้องทำอะไรมากนักนอกจากนั่งฟัง

ข้อด้อย

แต่แม้การบรรยายจะมีข้อดีอยู่หลายประการ แม้จะทราบว่าส่วนใหญ่ข้อเด่นนี้เป็นข้อดีสำหรับผู้สอนและกับสถาบัน แต่กับผู้เรียนกลับมีไม่มากนัก ดังนั้นข้อเสียของการบรรยายที่เห็นเด่นชัดก็คือข้อด้อยที่เกิดกับตัวผู้เรียนอันได้แก่

1. ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพราะผู้เรียนโดยธรรมชาติมีความแตกต่างกันอยู่มาก การบรรยายไม่สนองธรรมชาติข้อนี้เท่าที่ควร
2. ผู้เรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือมีโอกาสน้อยไม่มากเท่าที่ควร เพราะบทบาทและเวลาไม่เอื้ออำนวยให้แสดงความคิดเห็นได้มากนัก
3. ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะครูจะเป็นผู้ผูกขาดความรู้เองเป็นส่วนใหญ่
4. ไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด พัฒนาความรู้ให้กว้างขวางขึ้นด้วยตนเอง เพราะครูจะคิดให้เป็นตัวอย่างแล้ว
5. ผู้สอนไม่สามารถประมวลความรู้ได้ครบถ้วน เพราะความรู้ในปัจจุบันมีมากและหลากหลาย ครูจึงไม่สามารถประมวลได้หมด
6. การบรรยายที่ดีทำไม่ได้ทุกคน ข้อนี้เห็นชัดเจนและเป็นสิ่งที่สังเกตว่า ผู้บรรยายที่ดีมีน้อยส่วนใหญ่ล้วนแต่บรรยายน่าเบื่อเสียมากกว่า

จากข้อเด่นและข้อด้อยที่กล่าวมาจึงเห็นได้ชัดเจนว่า การสอนแบบบรรยายเป็นการผูกขาดโดยผู้สอนเป็นหลัก ผู้สอนจึงต้องรับผิดชอบให้มากและเตรียมการอย่างดี ผู้เรียนจึงจะได้รับรู้ความคิดและทัศนคติเต็มเม็ดเต็มหน่วย ในขณะที่เดียวกันมีข้ออ่อนด้อยอยู่ตรงที่บทบาทของผู้เรียนมีน้อยจึงควรเป็นข้อสังเกตกับผู้สอนว่าจะทำให้ผู้เรียนมีบทบาท (active) มากขึ้นได้อย่างไร

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548:215) กล่าวว่า ข้อดีของการบรรยายมีมาก เช่น ใช้เวลาน้อยกับคนหมู่มาก สะดวก ไม่ยุ่งยาก ในการถ่ายทอดสาระความรู้ในเนื้อหาสามารถทำได้จำนวนมาก แต่มีข้อเสียอยู่ที่เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมไม่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ถ้าการเรียงเรื่อง

ไม่ดี ประเด็นบรรยายไม่ชัดเจน การบรรยายขาดความน่าสนใจจะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ดังนั้น ในการนำวิธีการสอนแบบบรรยายไปใช้ ควรใช้ให้ถูกต้องกับวัตถุประสงค์ เวลา โอกาส เนื้อหาสาระ วัย และประสบการณ์ผู้เรียน ตลอดจนความรู้ความสามารถผู้สอนและสภาพปัจจัยที่แวดล้อมอีกด้วย

2.3 วิธีการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (instructional models of cooperative learning)

2.3.1 ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิตนา แชมมณี (2550:98-99) กล่าวว่า นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้คือ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และโรเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) เขากล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไป ทั้งๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดแล้วว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้มาก จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดีได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ
2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น และ
3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย จอห์นสันและจอห์นสัน ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม เขาแสดงความเห็นว่า เราควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะ โดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้ เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ แต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้ว เราจึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย

2.3.2 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2548:21-22) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้จากชีวิตจริง เพราะคนเราต้องอยู่ในสังคม ต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องร่วมมือ อาศัยพลังความคิดร่วมกัน การจัดการเรียน การสอนแบบร่วมมือ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบหนึ่ง ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมกันคิดร่วมกันทำ รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม เป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่ได้ผลอย่างยิ่ง การทำงานร่วมกันจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยกัน ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทร เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ทำให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ เพราะได้บ่มเพาะทักษะทางสังคม (social skill) ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำหรับความสำเร็จอื่นๆ ต่อไป

ทิตินา แชนมณี (2550:98-99) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

2.3.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิตินา แชนมณี (2551:64-70) กล่าวว่า รูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ต่างๆด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคม ต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะ การแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่นๆ

2.3.4 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2548:21-22) นำเสนอหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า มีหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ร่วมกัน ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางบวก (positive interdependence) มีการประนีประนอม สับเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า (distributed leadership) สับเปลี่ยน หน้าที่กัน แบ่งปันความรู้ที่ค้นคว้ามาศึกษาร่วมกัน

2. การเรียนรู้ร่วมกัน ต้องมีปฏิริยาส่งเสริมซึ่งกันและกัน (face-to-face promotive interaction) โดยการให้กำลังใจในความช่วยเหลือ เพื่อให้เพื่อนมีความเพียรพยายาม พุดต่างๆ ว่ามีอะไร ต้องคิด ต้องทำ ต้องแก้ปัญหา เพื่อให้งานออกมาเป็นผลงานที่สมบูรณ์แบบที่สุด

3. การเรียนรู้ร่วมกัน ต้องพึงการรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (individual accountability) ต้องอาศัยทักษะสังคม งานกลุ่มต้องร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา รับผิดชอบร่วมกัน คนหนึ่งคนใดต้อง สามารถตอบคำถามได้ จากความคิดที่ช่วยกันคิดหาคำตอบ

4. การเรียนรู้ร่วมกัน ต้องพึ่งทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะในการทำงาน กลุ่มย่อย (interpersonal and small group skills) การทำงานกลุ่มจะเกิดขึ้นไม่ได้หรือไม่ได้ดี ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่มีทักษะสังคม ดังนั้นครูต้องสอนทักษะสังคม ทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตาม รู้จักการตัดสินใจร่วมกัน ความไว้วางใจ ทักษะการจัดการเมื่อเกิดการขัดแย้งกันขึ้น

5. การเรียนรู้ร่วมกัน ต้องพึ่งความเป็นตัวของตัวเองในแต่ละกลุ่ม (group autonomy) สมาชิกในกลุ่มต้องใช้เวลาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อประชุมอภิปรายใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มให้งานดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ครูคอยตรวจสอบและดูผลที่เกิดขึ้นว่า กลุ่มประสบความสำเร็จในงานเพียงใด

การเรียนรู้แบบร่วมมือในการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น (co-operative learning) จะบูรณาการการเรียนรู้หลายส่วนประกอบกัน เช่น เมื่อเรียนรู้ร่วมกัน ทุกคนก็ต้องมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ที่ดีต่อกัน งานจึงจะสมบูรณ์ เน้นผู้ทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (collaborative) กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนภายในกลุ่ม พัฒนาทักษะการสื่อสาร ทั้งการพูดและการฟัง และทักษะทางสังคม (social skill) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระได้กว้างไกลและลึกซึ้ง

ทิสนา แชมมณี (2551:64-70) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ ประกอบด้วย

(1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (positive interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากัน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน

(2) การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ

(3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม (social skill) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน

(4) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) ที่ใช้ในการทำงาน

(5) การเรียนรู้ร่วมกันต้องมีผลงาน หรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (individual accountability) หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่างๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสดูฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

สுகนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2554: 23) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น มีลักษณะสำคัญคือ

1. ผู้สอนจะต้องจัดกลุ่มผู้เรียนให้มีสมาชิกคละกันตามความสามารถ คือ เก่ง ปานกลาง ค่อนข้างเก่ง ปานกลางค่อนข้างอ่อน อ่อน คละเพศและอายุ
2. ผู้เรียนต้องร่วมมือกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ที่ต้องการศึกษา ใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันจนสำเร็จ เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการคิดตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น
3. สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล มีการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
4. สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีความภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเท่าเทียมกับสมาชิกคนอื่น

Johnson and Johnson อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี (2551: 99-100) ได้นำเสนอว่าการเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ 5 ประการดังนี้

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (positive interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน และในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (positive reward interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน (positive resource interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แก่แต่ละคน (positive role interdependence)
2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (face-to-face promotive interaction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่างๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการ

ตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็กเพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสลับเรียกชื่อให้รายงาน ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (interpersonal and small-group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งครูควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำโดยครูหรือผู้เรียนหรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (metacognition) คือสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนเองที่ได้ทำไป

สจุนท์ สินธพานนท์ และคณะ (2554:22) ให้นิยามไว้ว่า วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักช่วยเหลือกัน คนที่เก่งกว่าจะช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่มเพราะยึดตามแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

2.3.5 ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้การสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิตนา แชมมณี (2551:99-100) ได้นำเสนอว่า กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปมี 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (formal cooperative learning groups) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้นโดยการวางแผน จัดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้สาระต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นหลายๆ ชั่วโมงติดต่อกันหรือหลายสัปดาห์ติดต่อกัน จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด

2. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal cooperative learning groups) กลุ่มประเภทนี้จัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว โดยสอดแทรกอยู่ในการสอนปกติอื่นๆ โดยเฉพาะการสอนแบบบรรยาย ครูสามารถจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือสอดแทรกเข้าไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจหรือใช้ความคิดเป็นพิเศษในสาระบางจุด

3. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (cooperative base groups) กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์การทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกันมานาน จนกระทั่งเกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ในการเรียนรู้แบบร่วมมือมักจะมีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำเป็นประจำ เช่น การเขียนรายงาน การเสนอผลงานกลุ่ม การตรวจผลงาน เป็นต้น ในการทำงานที่เป็นกิจวัตรดังกล่าว ครูควรจัดระเบียบขั้นตอนการทำงาน หรือฝึกฝนให้ผู้เรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ใช้หรือดำเนินการเป็นกิจวัตรในการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ เรียกว่า “Cooperative Learning Scripts” ซึ่งหากสมาชิกกลุ่มปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญในที่สุด

2.3.6 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548:134-135) นำเสนอลำดับขั้นตอนของการสอนในรูปแบบ Co-operative Learning มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม

- 1.1 ครูสอนทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน
- 1.2 จัดกลุ่มนักเรียน
- 1.3 บอกวัตถุประสงค์ของบทเรียน
- 1.4 บอกวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

- 2.1 ครูอธิบายเนื้อหาบทเรียน
- 2.2 ให้งาน

ขั้นที่ 3 ทำงานกลุ่ม

นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ตรวจผลงานและแบบทดสอบ

- 4.1 ครูตรวจผลงาน (กลุ่ม และ/หรือ รายบุคคล)
- 4.2 ครูทดสอบ (กลุ่ม และ/หรือ รายบุคคล)

ขั้นที่ 5 สรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

5.1 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน

5.2 ครูและนักเรียนประเมินผลการทำงานกลุ่ม

2.3.7 รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิสนา แคมมณี (2551:64-70) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลักๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัลแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็ใช้หลักการเดียวกัน คือ หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ และวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นประการสำคัญ

ทั้งนี้รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีทั้งสิ้น 8 รูปแบบต่อเนื่องกัน ได้แก่

- 1) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจิ๊กซอร์ (JIGSAW)
- 2) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ เอส.ที.เอ.ดี. (STAD)
- 3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที.เอ.ไอ (TAI)
- 4) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที.จี.ที (TGT)
- 5) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แอล.ที (L.T)
- 6) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ จี.ไอ (G.I)
- 7) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซี.ไอ.อาร์.ซี (CIRC)
- 8) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ คอมเพล็กซ์ (Complex Instruction)

2.3.8 ประโยชน์ของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิสนา แคมมณี (2551:72-73) ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

Johnson and Johnson อ้างถึงใน ทิสนา แคมมณี (2551:99-100) ได้นำเสนอว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาก นับตั้งแต่รายงานวิจัยเรื่องแรกได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1898 ปัจจุบันมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลองประมาณ 600 เรื่อง และงานวิจัย

เชิงหาความสัมพันธ์ประมาณ 100 เรื่อง ผลจากการวิจัยทั้งหลายดังกล่าวพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนตรงกันในด้านต่างๆ ดังนี้

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (greater efforts to achieve) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (long-term retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น
2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (more positive relationships among students) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม
3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น (greater psychological health) การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่างๆ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548:134-135) ได้กล่าวว่า รูปแบบ Co-operative Learning มีผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนี้

ผลดี

1. นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงานและการเรียนรู้
2. นักเรียนเรียนรู้ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. นักเรียนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันนั้น ได้เกิดการเรียนรู้ในเจตคติ ค่านิยมและความรู้จากกันและกัน
4. นักเรียนได้ฟังความคิดเห็นจากคนอื่น ทำให้เขามีความคิดกว้างขวางยิ่งขึ้น

2.4 รูปแบบการเรียนการสอนแบบ เอส.ที.เอ.ดี (Student Teams-Achievement Division : STAD)

ทิตินา แคมมณี (2551:64-70) กล่าวว่า คำว่า “STAD” เป็นตัวย่อของ “Student Teams-Achievement Division” กระบวนการดำเนินการมีดังนี้

1. จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)
2. สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนี้อาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอน และเก็บคะแนนของตนไว้
3. ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ (improvement score) ซึ่งหาได้ดังนี้

คะแนนพื้นฐาน : ได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลายๆ ครั้งที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้

คะแนนพัฒนาการ : ถ้าคะแนนที่ได้คือ

-11 ขึ้นไป   คะแนนพัฒนาการ = 0

-1 ถึง -10   คะแนนพัฒนาการ = 10

+1 ถึง 10   คะแนนพัฒนาการ = 20

+11 ขึ้นไป   คะแนนพัฒนาการ = 30

4. สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา นำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รางวัล

สுகนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2554:35-36) กล่าวว่า เทคนิคแบ่งปันความสำเร็จ (STAD : Student Teams-Achievement Division) นี้มีการพัฒนามาจากเทคนิคการจัดการแข่งขัน (TGT) มีการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนจะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองในเรื่องที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งจะมีการช่วยเหลือติวความรู้ให้แกกัน มีการทดสอบความรู้เป็นรายบุคคลแทนการแข่งขัน และรวมคะแนนเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นฝ่ายชนะ นักการศึกษาที่คิดเทคนิค STAD คือ Slavin

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขึ้นเสนอประเด็นความรู้หรือเนื้อหาใหม่ ผู้สอนจะนำเรื่องใหม่เนื้อหาใหม่มาเสนอแก่ผู้เรียน ซึ่งอาจจะนำเสนอด้วยการใช้สื่อการสอนประเภทต่างๆ หรืออาจจะให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาแล้วผู้สอนตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนอภิปราย

2. จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม มีจำนวนสมาชิกตามความเหมาะสม ซึ่งอาจจะมีจำนวนระหว่าง 4-5 คน โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มจะมีความสามารถละกัน ตั้งแต่เก่ง ปานกลาง และอ่อน มีทั้งเพศหญิงชายคละกันไป

สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอจนมีความเข้าใจ ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนทราบว่า ความสำเร็จของกลุ่มนั้นจะต้องอาศัยผลจากการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ผู้ที่เก่งกว่าจะต้องช่วยแนะนำผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือเรียนได้ช้ากว่า ซึ่งในขั้นนี้ ผู้สอนควรมีใบความรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาแล้วเข้าใจง่าย ตลอดจนมีใบงานหรือแบบฝึกหัดที่มีคำถามซึ่งสามารถสร้างความกระจำชัดให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น

3. ผู้เรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งแบบทดสอบจะตรงตามเนื้อหาที่เรียน

4. ตรวจคำตอบจากแบบทดสอบและนำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

5. ประกาศชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมาเรียงตามลำดับ ซึ่งอาจจะติดประกาศคะแนนไว้ที่ป้ายนิเทศของห้องเรียน (อาจจะมีการสัมภาษณ์การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นตัวอย่างการทำงาน)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams-Achievement Division) พบว่ามีงานวิจัยดังนี้

บุญเพิ่ม จอมใจหาญ อ่างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546:202-208) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เทคนิคการสอนแบบ STAD , JIGSAW และ TGT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการทำงานร่วมกันในวิชาสังคมศึกษา (ส503) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียน เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะกายภาพและสภาพแวดล้อมภาคเหนือ ลักษณะกายภาพและสภาพแวดล้อมภาคกลาง สูงกว่าก่อนเรียน (มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 3.49 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 8.89) ร้อยละของความก้าวหน้าของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน 54.00 คะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบย่อย (Quiz) การทำใบงาน และการเล่นเกมส์ มีค่าร้อยละตั้งแต่ 80 ขึ้นไป

ในด้านทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนรายบุคคลพบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติตามบทบาทผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น บทบาทผู้รักษาเวลา บทบาทผู้ผ่อนคลายความตึงเครียด บทบาทผู้สรุปประเด็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ตั้งแต่ร้อยละ 58.46 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในบทบาทผู้สรุปประเด็นสำคัญ นักเรียนส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยอธิบายและแก้ไขความไม่เข้าใจเนื้อหาของสมาชิกมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.92 รองลงมา นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 86.15

ในการวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค STAD , JIGSAW และ TGT พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนการสอน STAD , JIGSAW และ TGT อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คิดเป็นร้อยละ 57.69 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านบรรยากาศการเรียนการสอนพบว่า สมาชิกทุกคนตระหนักดีว่า ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในกลุ่มทุกคน มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.07 ในด้านประโยชน์ในการเรียนการสอน พบว่า ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.38

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบ การเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับ การเรียนแบบบรรยายปกตินี้ เป็นการวิจัยประเภทวิจัยในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบกับ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเองแทนการรอรับจากผู้สอนเพียงด้านเดียว นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันเป็นทีม การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การ เสริมสร้างสัมพันธภาพ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การวิจัยนี้จึงมีระเบียบวิธีวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนในรายวิชา การบริหารท้องถิ่น (PA304)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบริหารท้องถิ่น (PA304) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 กลุ่ม 001 จำนวน 59 คน และ กลุ่ม 002 จำนวน 59 คน (กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยนั้น คือผู้ที่เข้าเรียนและทดสอบ ครบทุกครั้งตามที่กำหนด)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบทดสอบก่อนการทดลอง ในที่นี้คือ การสอบกลางภาค

3.2.2 แบบทดสอบท้ายบทเรียน 2 ครั้ง 4 เรื่อง ได้แก่

ครั้งที่ 1 เรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ 2 เรื่อง การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น และ การบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ

3.2.3 แบบทดสอบประมวลความรู้ในการเรียนวิชาการบริหารท้องถิ่น (PA 304) ในที่นี้คือ การสอบปลายภาค

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ 2 เรื่อง คือ

- ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของอาจารย์
- ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 รูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มทดลอง : ดำเนินการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD การเรียนการสอน

(1) แบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อเข้าสู่กระบวนการการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีผลการเรียนระดับสูง – กลาง – ต่ำ โดยอ้างอิงจากคะแนนเฉลี่ยทางการเรียน (GPA) ของนักศึกษาและคะแนนสอบกลางภาคจำนวน 8 กลุ่มโดยผู้สอนจะแบ่งกลุ่มให้ในระดับ A B C D E และกำหนดสัดส่วนว่า แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่ม A B C D E กลุ่มละกี่คน (การแบ่งกลุ่มดังกล่าว มีนัยคือ A คือ 8 คนที่คะแนนน้อยที่สุดเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือได้ กลุ่ม E คือ 8 คนที่คะแนนมากที่สุด เพื่อให้เป็นหลักและผู้นำสำคัญแก่สมาชิกในกลุ่ม สำหรับ B C D นำคะแนนมาแบ่งเป็นอันตรภาคชั้น และจัดสัดส่วนให้เท่าเทียมกันทุกกลุ่ม)

ทั้งนี้การเลือกสมาชิกในกลุ่มเป็นการเลือกโดยสมัครใจ

(2) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเลือกสมาชิกที่จะทำหน้าที่ต่างๆในการเรียนแบบร่วมมือ โดยตำแหน่งสำคัญที่ต้องเลือกลำดับแรกคือ หัวหน้ากลุ่ม

(3) อาจารย์แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนแบบกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ให้นักศึกษาทราบ

(4) อาจารย์ผู้สอนบรรยายและมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้า/ทำแบบฝึกหัด โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นคว้า/ทำแบบฝึกหัด

(5) ให้นักศึกษาอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อสรุปผลการค้นคว้า/ทำแบบฝึกหัด

(6) นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยอาจารย์เป็นผู้เลือกตัวแทนนำเสนอ

(7) ดำเนินการทดสอบตามที่กำหนด

การสรุปและประเมินผล

(1) อาจารย์และนักศึกษาช่วยกันสรุปบทเรียน ข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขในการทำงานร่วมกันพร้อมทั้งให้นักศึกษาประเมินความสนใจที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

(2) อาจารย์ประเมินผลการเรียนของนักศึกษาโดยนำคะแนนทดสอบท้ายบทเรียน (ระหว่างทำการทดลอง) 2 ครั้งของนักศึกษาทุกคนมาประเมินพัฒนาการของนักศึกษาแต่ละคน

(3) อาจารย์นำคะแนนพัฒนาการแต่ละครั้งของนักศึกษารวมเป็นคะแนนพัฒนาการกลุ่ม

(4) ประกาศคะแนนและมอบรางวัลหรือชมเชยให้กลุ่มที่ได้คะแนนพัฒนาการสูงสุด 3 กลุ่ม ในสัปดาห์สุดท้ายของการทดลอง

กลุ่มควบคุม : ดำเนินการสอนแบบบรรยายปกติ

3.3.2 การเปรียบเทียบผลการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ภายหลังจากดำเนินการเรียนการสอนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบ 2 ครั้งและการสอบปลายภาค โดยใช้การวิเคราะห์ t-test

3.3.3 การสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มทดลอง

จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มทดลอง หรือกลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ STAD โดยสำรวจใน 2 เรื่อง คือ ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์ และ ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษาด้วยการเรียนแบบ STAD

3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการบริหารท้องถิ่น และสอนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม จึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มควบคุม : นักศึกษาเรียนแบบบรรยายปกติก่อนการทดลอง และดำเนินการทดสอบ (สอบกลางภาค) เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ต่อมาเมื่อเริ่มทดลอง อาจารย์ (ผู้วิจัย) ดำเนินการสอนแบบบรรยาย มอบหมายให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัด ดำเนินการทดสอบท้ายบทเรียน 2 ครั้งตามปกติ พร้อมทั้งนำคะแนนมาสรุปผลการทดสอบ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทดลอง : ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

(1) การเก็บข้อมูลเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(1.1) การทดสอบด้วยข้อสอบก่อนการทดลอง (การสอบกลางภาค) เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา

(1.2) การทดสอบด้วยแบบทดสอบท้ายบทเรียน 2 ครั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ ครั้งที่ 1 เรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 เรื่อง การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น และ การบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ

(2) การเก็บข้อมูลสำรวจความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจ 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์และความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษาด้วยการเรียนรูปแบบ STAD

ทั้งนี้ ภายหลังจากการทดลองทั้ง 2 กลุ่มจะต้องได้รับการทดสอบอีก 1 ครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาหลังการทดลอง (ในการวิจัยนี้คือ ผลการสอบปลายภาค) เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงดำเนินการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อสรุปการทดสอบสมมติฐาน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

ก. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) คะแนนทดสอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

- (1) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนการทดลอง 1 ครั้ง คือ คะแนนการสอบกลางภาค
- (2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบท้ายบทเรียนขณะทดลอง 2 ครั้ง
- (3) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังการทดลอง 1 ครั้งคือ คะแนนการสอบปลายภาค

ข. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบแต่ละครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่าง (t-test)

3.5.2 การศึกษาความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD : โดยใช้การประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับได้แก่ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง พึงพอใจมาก 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย และ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด ทั้งนี้การวัดระดับการประเมินความพึงพอใจดังกล่าว กำหนดเกณฑ์วัดจากค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็นที่วัด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.21-5.00	พึงพอใจมากที่สุด
3.41-4.20	พึงพอใจมาก
2.61-3.40	พึงพอใจปานกลาง
1.81-2.60	พึงพอใจน้อย
1.00-1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์ผลการทดลอง เพื่อนำมาสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษากลุ่มที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับ การเรียนแบบบรรยายปกติ

จากการศึกษาค้นคว้าพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกติ นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นหาคำตอบจากสมมติฐานการวิจัย ในส่วนของการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนน ($\bar{x}$) และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย (t-test) โดยผ่านกระบวนการทดสอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวน 4 ครั้ง ได้แก่ 1) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนการทดลอง 1 ครั้ง คือ คะแนนการสอบกลางภาค 2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบท้ายบทเรียนขณะทดลอง 2 ครั้ง และ 3) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังการทดลอง 1 ครั้งคือ คะแนนการสอบปลายภาค ซึ่งผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการสอบกลางภาค (ทดสอบก่อนการทดลอง) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มเรียน	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเฉลี่ย	SD.	t	P-value
สอบกลางภาค					
001 (กลุ่มทดลอง)	59	18.37	4.90	0.166	0.4345
002 (กลุ่มควบคุม)	59	18.51	3.95		

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยการสอบกลางภาคนั้น กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุมแต่เนื่องจากค่าเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มห่างกันเพียง 0.14 ทำให้สามารถสรุปผลทางสถิติได้ว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

ตารางที่ 4.2 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 1 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มเรียน	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเฉลี่ย	SD.	t	p-value
ทดสอบครั้งที่ 1					
001 (กลุ่มทดลอง)	59	21.41	3.88	4.442	0.059
002 (กลุ่มควบคุม)	59	18.31	3.70		

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 ด้วยวิธีการเรียนแบบ STAD เปรียบเทียบกับการเรียนแบบบรรยายปกติ (ทดสอบขณะทดลอง) สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 1 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม และในการสรุปผลทางสถิติ เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 1 ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการทดสอบ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

ตารางที่ 4.3 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 2 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มเรียน	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเฉลี่ย	SD.	t	p-value
ทดสอบครั้งที่ 2					
001 (กลุ่มทดลอง)	59	15.20	2.19	1.604	0.055
002 (กลุ่มควบคุม)	59	14.29	3.80		

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ ครั้งที่ 2 ด้วยวิธีการเรียนแบบ STAD เปรียบเทียบกับการเรียนแบบบรรยายปกตินั้น (ทดสอบขณะทดลอง) สามารถสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ (ขณะทดลอง) ครั้งที่ 2 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

และในการสรุปผลทางสถิติ เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบครั้งที่ 2 ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการทดสอบ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

ตารางที่ 4.4 ตารางวิเคราะห์คะแนนผลการสอบปลายภาค (หลังการทดลอง) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มเรียน	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเฉลี่ย	SD.	t	p-value
สอบปลายภาค					
001 (กลุ่มทดลอง)	59	25.37	4.62	1.525	0.065
002 (กลุ่มควบคุม)	59	24.05	4.80		

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนการสอบปลายภาค ด้วยวิธีการเรียนแบบ STAD เปรียบเทียบกับการเรียนแบบบรรยายปกตินั้น (ทดสอบหลังการทดลอง) สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบปลายภาคนั้น กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

และในการสรุปผลทางสถิติ เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการสอบปลายภาค (ทดสอบหลังการทดลอง) ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการทดสอบ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

4.2 ผลการสำรวจความพึงพอใจของกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่นที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นั้น สามารถเก็บจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 46 คน จากประชากร 59 คน (คิดเป็น 77.97%) โดยการสำรวจความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- (1) การสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์
  - (2) การสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อพัฒนาการเรียนของนักศึกษา
- ทั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการสำรวจความพึงพอใจได้ดังนี้

ตารางที่ 4.5 : ผลการสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการสอนแบบ STAD	18 (39.13%)	25 (54.35%)	3 (6.52%)	0 (0%)	0 (0%)	4.33	มากที่สุด
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหา แผนการสอน และวิธีการประเมินอย่างชัดเจน	24 (52.17%)	19 (41.31%)	3 (6.52%)	0 (0%)	0 (0%)	4.46	มากที่สุด
3. มีการมอบหมายงาน ตรวจงาน และให้ข้อเสนอแนะงานที่ได้รับมอบหมาย	16 (34.78%)	25 (54.35%)	5 (10.87%)	0 (0%)	0 (0%)	4.24	มากที่สุด
4. มีการแบ่งกลุ่มให้ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม	28 (60.87%)	15 (32.61%)	3 (6.52%)	0 (0%)	0 (0%)	4.54	มากที่สุด
5. สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนโดยเน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ซักถาม	27 (58.70%)	18 (39.13%)	1 (2.17%)	0 (0%)	0 (0%)	4.57	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 : ผลการสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน (ต่อ)

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
6. กระตุ้นให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ในบทเรียนที่สอน	21 (45.65%)	19 (41.31%)	6 (13.04%)	0 (0%)	0 (0%)	4.33	มากที่สุด
7. ใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนอย่างเหมาะสม	24 (52.17%)	20 (43.48%)	2 (4.35%)	0 (0%)	0 (0%)	4.48	มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเพิ่มเติมนอกห้องเรียน	28 (60.87%)	18 (39.13%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.61	มากที่สุด
9. สร้างบรรยากาศในการเรียนที่อบอุ่น เน้นความร่วมมือ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	30 (65.22%)	16 (34.78%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.65	มากที่สุด
						รวม 4.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่นที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD จำนวน 46 คน จาก 59 คน (คิดเป็นร้อยละ 77.97) ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์นั้นผลปรากฏว่า นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการสร้างบรรยากาศการเรียนที่เน้นความร่วมมือ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.65) และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของการมอบหมายงานฯ (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.24) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยเทคนิค STAD คิดเป็น 4.47 (ระดับมากที่สุด)

ตารางที่ 4.6 : ผลการสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของ นศ.

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน เข้าเรียนตรงเวลาสม่ำเสมอ	19 (41.30%)	24 (52.18%)	3 (6.52%)	0 (0%)	0 (0%)	4.35	มากที่สุด
2. ผู้เรียนรับผิดชอบส่งงานตามที่กำหนดโดยสม่ำเสมอ	16 (34.78%)	24 (52.18%)	6 (13.04%)	0 (0%)	0 (0%)	4.22	มากที่สุด
3. ผู้เรียนได้ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมนอกห้องเรียนสม่ำเสมอ	15 (32.61%)	28 (60.87%)	3 (6.52%)	0 (0%)	0 (0%)	4.26	มากที่สุด
4. ผู้เรียนชอบบรรยากาศในการเรียนแบบมีส่วนร่วม	20 (43.48%)	25 (54.35%)	1 (2.17%)	0 (0%)	0 (0%)	4.41	มากที่สุด
5. ผู้เรียนสนใจฟังอาจารย์ผู้สอนตลอดชั่วโมงการสอน	16 (34.78%)	25 (54.35%)	5 (10.87%)	0 (0%)	0 (0%)	4.24	มากที่สุด
6. ผู้เรียนได้รู้จักเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม	32 (69.57%)	14 (30.43%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.70	มากที่สุด
7. ผู้เรียนได้รับความรู้จากเพื่อนๆ ในกลุ่มแบบ STAD มากขึ้น	34 (73.91%)	12 (26.09%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.74	มากที่สุด
8. ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนๆ อาจารย์ผู้สอน และบรรยากาศในห้องเรียนมากขึ้น	36 (78.26%)	10 (21.74%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.78	มากที่สุด
9. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียนมากขึ้น	24 (52.18%)	22 (47.82%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.52	มากที่สุด
						รวม 4.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหาร ท้องถิ่นที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD จำนวน 46 คน จาก 59 คน (คิดเป็นร้อยละ 77.97) ในส่วนของการพัฒนาการเรียนของนักศึกษา นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนๆ และอาจารย์ผู้สอน (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.78) และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของความรับผิดชอบในการส่งงานตามเวลาที่กำหนด (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.22) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยโดยรวมในด้านนี้คิดเป็น 4.47 (ระดับมากที่สุด) ซึ่งเท่ากับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

BUU

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการทดสอบและการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) กับการเรียนแบบบรรยายปกตินั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 สรุปผลการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

(1) คะแนนการสอบกลางภาค ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยการสอบกลางภาคนี้ กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม แต่เนื่องจากค่าเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มห่างกันเพียง 0.14 ทำให้ในการสรุปผลทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

(2) คะแนนการทดสอบและการสอบปลายภาค ภายหลังจากทดลองด้วยวิธีการเรียนแบบ STAD เปรียบเทียบกับการเรียนแบบบรรยายปกติ สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และการสอบปลายภาคนั้น กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 3 ครั้ง และในการสรุปผลทางสถิติ เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลของนักศึกษากลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P-value (ค่า Sig) > .05)

5.1.2 สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่นที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD จำนวน 46 คน จาก 59 คน (คิดเป็นร้อยละ 77.97) นั้น ผลปรากฏว่า

- ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการสร้างบรรยากาศการเรียนที่เน้นความร่วมมือ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.65 และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของการมอบหมายงานฯ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.24 ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยโดยรวมในด้านนี้คิดเป็น 4.47

- ในส่วนของการเรียนและพัฒนาการของนักศึกษา นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องที่ของบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนๆ และอาจารย์ผู้สอน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.78 และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของการรับผิดชอบในการส่งงานตามเวลาที่กำหนด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.22 ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยโดยรวมในด้านนี้คิดเป็น 4.47 เท่ากับส่วนของการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division)กับการเรียนแบบบรรยายปกติสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนจากค่าเฉลี่ยผลคะแนน

(1) ก่อนการวิจัย การสรุปผลทางสถิติคะแนนเฉลี่ยผลการสอบกลางภาคของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัย .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการสอบกลางภาคทั้ง 2 กลุ่มนั้นจะพบว่า คะแนนเฉลี่ยการสอบกลางภาคของกลุ่มทดลอง (18.37 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม (18.51 คะแนน)

จากคะแนนดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกกลุ่มทดลองมาใช้วิธีการเรียนการสอนแบบ STAD เพื่อค้นหาว่า วิธีการสอนดังกล่าวสามารถสร้างประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีกว่าการบรรยายแบบปกติหรือไม่

(2) ภายหลังจากเริ่มทดลอง ผลเฉลี่ยจากการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และคะแนนปลายภาคของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า แม้ในการสรุปผลทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จะไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่คะแนนเฉลี่ยในแต่ละครั้งมีความน่าสนใจคือคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบแต่ละครั้ง กลุ่มทดลองจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกครั้ง ดังนี้ (ก) คะแนนทดสอบครั้งที่ 1 กลุ่มทดลอง เฉลี่ย 21.41คะแนน กลุ่มควบคุม เฉลี่ย 18.31 คะแนน (ข) คะแนนทดสอบครั้งที่ 2 กลุ่มทดลอง เฉลี่ย 15.20 คะแนน กลุ่มควบคุม เฉลี่ย 14.29 คะแนน และ (ค) คะแนนการสอบปลายภาค กลุ่มทดลอง เฉลี่ย 25.37 คะแนน กลุ่มควบคุม เฉลี่ย 24.05 คะแนน

จึงอาจสรุปได้ว่า ผลการทดลองโดยการใช้วิธีการสอนแบบ STAD สามารถทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียน พัฒนาศักยภาพ อันนำไปสู่การสร้างผลสัมฤทธิ์ในการเรียนได้ดีกว่าการบรรยายแบบปกติ

(3) การกระจายของข้อมูลคะแนน : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จะพบว่า ก่อนการทดลองและเมื่อเริ่มต้นทดลอง ผลคะแนนกลางภาคและการทดสอบครั้งที่ 1 กลุ่มทดลองจะมีค่า S.D. สูงกว่ากลุ่มควบคุม นั้นแสดงถึงการกระจายข้อมูลของคะแนนกลุ่มทดลองมีมาก แต่เมื่อดำเนินการทดลองไปเรื่อยๆ ผลจากการทดสอบครั้งที่ 2 และคะแนนการสอบปลายภาคจะพบว่า กลุ่มทดลองกลับมีค่า S.D. น้อยกว่า กลุ่มควบคุม

จึงอาจสรุปได้ว่า การสอนแบบ STAD ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกันศึกษานั้นสามารถทำให้ผลการเรียนของนักศึกษาที่มีความใกล้เคียงกัน นักศึกษาที่เก่งสามารถช่วยชี้แนะ แนะนำเพื่อนที่เรียนอ่อนได้ ส่งผลต่อคะแนนที่มีความใกล้เคียงกัน

5.2.2 ผลการสำรวจความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์และพัฒนาการเรียนของนักศึกษาแบบ STAD นั้น พบว่า ทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์และความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากันคือ 4.47 แต่ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ค่าเฉลี่ยสูงสุดของความพึงพอใจจากการวัดทั้ง 2 ประเด็น จะเป็นเรื่องเดียวกันคือ การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนแบบ STAD ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำสุดของความพึงพอใจจากการวัดทั้ง 2 ประเด็น จะเป็นเรื่องเดียวกันเช่นกันคือ การมอบหมายงานและการรับผิดชอบส่งงานที่ได้รับมอบหมาย

5.3 ข้อเสนอแนะ

- 5.3.1 การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือ จะประสบความสำเร็จได้นั้น กิจกรรมการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมาก ดังนั้น ระยะเวลาในการจัดการเรียนในแต่ละครั้งจึงต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร (ควรมีระยะเวลา 2 ชั่วโมงขึ้นไป) และขนาดของกลุ่มที่จัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไม่ควรมากจนเกินไป
- 5.3.2 การเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ควรมีการตรวจสอบการเข้าเรียนของผู้เรียนด้วย เพราะผู้เรียนบางคนอาจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไม่มากพอที่จะนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์
- 5.3.3 ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำการเรียนการสอนแบบ STAD ไปเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนด้วยวิธีการอื่นๆ หรือกับรายวิชาอื่น หรือกับนักศึกษาต่างคณะ

บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). **เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ:หลักพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). **14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . _____ . (2551). **รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . _____ . (2550). **ศาสตร์การสอน :องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว.(2548). **การสอนแบบบูรณาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้.
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2543). **เทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ:ชวนพิมพ์.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2546). **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2551). **การทำวิจัยในชั้นเรียน เรียนรู้กันได้ใน 5 ชั่วโมง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:วิทย์พัฒนา.
- สุนทร สิ้นพานนท์ และคณะ.(2554). **วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพฯ:9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- สุมาลี จันท์ชลอ. (2548). **การวิจัยในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัตนโกสินทร์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2546). **การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาครั้งที่ 10**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ประวัติผู้วิจัย

ภาคผนวก ข แบบทดสอบครั้งที่ 1

ภาคผนวก ค แบบทดสอบครั้งที่ 2

ภาคผนวก ง แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์
และพัฒนาการเรียนของนักศึกษาแบบ STAD

ภาคผนวก ก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล สุชาวดี เดชทองจันทร์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

การศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรมนุษย์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

ประสบการณ์ทำงาน

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ผู้ช่วยนักวิจัย (ศ.ดร.สมบัติ ชำรงธัญวงศ์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
- บุคลากรระดับ 4 และ บุคลากรระดับ 5 สังกัดกองระบบงานและวางแผนอัตรากำลัง ฝ่ายทรัพยากรบุคคล การประปาส่วนภูมิภาค
- บุคลากรระดับ 6 สังกัดกองแผนกลยุทธ์ทรัพยากรบุคคล ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคล การประปาส่วนภูมิภาค
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประสบการณ์การวิจัย

-

ภาคผนวก ข**แบบทดสอบครั้งที่ 1****เรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และกรุงเทพมหานคร**

คำสั่ง แบบทดสอบมี 3 ส่วน จำนวน 30 ข้อ (รวมเป็น 30 คะแนน)

ส่วนที่ 1 ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

เรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

1. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งตามกฎหมายใด
  - ก. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2518
  - ข. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2522
  - ค. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2528
  - ง. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
  - จ. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2546

2. พระราชบัญญัติตามข้อ 1 มีสาระสำคัญอย่างไร
  - ก. ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 2 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย
  - ข. ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 2 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย
  - ค. ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 2 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นระเบียบกระทรวงมหาดไทย
  - ง. ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย
  - จ. ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย

3. ข้อใดไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
- เพื่อยกฐานะสภาตำบล
  - เพื่อรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน
  - เพื่อพัฒนาไปสู่การปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - เพื่อพัฒนาไปสู่การปกครองในรูปแบบเทศบาล
  - เพื่อเป็นเวทีประชาธิปไตยให้ประชาชนได้ใช้สิทธิ
4. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งออกเป็นฝ่ายใดบ้าง
- ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายบริการ คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล
  - ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายบริหาร คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล
  - ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรีองค์การบริหารส่วนตำบล
  - ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายบริหาร คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายตุลาการ คือ ผู้พิพากษาองค์การบริหารส่วนตำบล
  - ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรีองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายตุลาการ คือ ผู้พิพากษาองค์การบริหารส่วนตำบล
5. ข้อใดไม่ใช่แหล่งที่มาของรายได้้องค์การบริหารส่วนตำบล
- ภาษีบำรุงท้องที่
  - ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
  - ภาษีเงินได้นิติบุคคล
  - ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นพนัน
  - เงินอุดหนุนจากรัฐ
6. ผู้ใดมีอำนาจในการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- นายกรัฐมนตรี
  - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
  - ผู้ว่าราชการจังหวัด
  - นายอำเภอ
  - นายกององค์การบริหารส่วนตำบล

เรื่อง กรุงเทพมหานคร

7. เหตุใดกรุงเทพมหานครจึงเป็น “ การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ”
  - ก. กรุงเทพมหานครเป็นเขตการปกครองในพื้นที่เมืองหลวง
  - ข. กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ
  - ค. กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีจำนวนประชากรอยู่มาก
  - ง. กรุงเทพมหานครได้คัดเลือกให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่
  - จ. กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ประชากรมีค่าครองชีพสูง

8. กรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายใด
  - ก. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2325
  - ข. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2425
  - ค. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518
  - ง. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
  - จ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538

9. ข้อใดไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

ก. การวิศวกรรมจราจร	ข. การผังเมือง
ค. การควบคุมอาคาร	ง. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
จ. การส่งเสริมการกีฬา	

10. ที่มาของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบคล้ายการปกครองแบบใด
  - ก. การปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา
  - ข. การปกครองแบบประชาธิปไตยระบบประธานาธิบดี
  - ค. การปกครองแบบเผด็จการ
  - ง. การปกครองแบบคอมมิวนิสต์
  - จ. การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

11. ฝ่ายนิติบัญญัติกรุงเทพมหานคร คือหน่วยงานใด

ก. สภาเขตกรุงเทพมหานคร	ข. สภากรุงเทพมหานคร	ค. สภาเขต
ง. ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร	จ. สภานิติบัญญัติกรุงเทพมหานคร	

12. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. สภาเขตทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ว่ากรุงเทพมหานคร
- ข. สภาเขตทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้อำนวยการเขต
- ค. สภาเขตทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาสภากรุงเทพมหานคร
- ง. สภาเขตทำหน้าที่เป็นผู้ที่คอยพิจารณาข้อบัญญัติต่างๆของกรุงเทพมหานคร
- จ. สภาเขตทำหน้าที่เป็นผู้รับเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์จากประชาชนในเขตและถอดถอนผู้อำนวยการเขต

ส่วนที่ 2 ให้นักศึกษาอ่านโจทย์และตอบว่าข้อความดังกล่าวใช่หรือไม่

ตอบใช่ ให้ ในช่อง ก.

ตอบไม่ใช่ ให้ ในช่อง จ.

- 13. เขตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ เขตหมู่บ้าน
- 14. นายกองค้การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจแต่งตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 15. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง แต่นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยอ้อม
- 16. หน้าที่หนึ่งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ควบคุมการปฏิบัติงานนายกองค้การบริหารส่วนตำบล
- 17. ขณะที่นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบริหารงานใดงานหนึ่งแล้ว สภาไม่มีสิทธิกำกับดูแลขณะที่ดำเนินงานแต่อย่างใด หากจะกำกับดูแลต้องกระทำก่อนกระทำการนั้นๆ
- 18. กรณีที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความประพฤติในทางที่นำมาซึ่งความเสื่อมเสียประโยชน์ของตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 ใน 3 สามารถลงมติให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้
- 19. การบริหารงานของกรุงเทพมหานคร ฝ่ายบริหารมีอำนาจยุบสภาได้ และสภาสามารถลงมติให้ฝ่ายบริหารพ้นจากตำแหน่งได้
- 20. สภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขต มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง
- 21. ฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจำนวนมากกว่า 4 คน และปลัดกรุงเทพมหานคร
- 22. สภากรุงเทพมหานครสามารถเสนอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ โดยต้องมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- 23. องค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร นอกจากสภากรุงเทพมหานครคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรี สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น
- 24. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบันคือ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน

ส่วนที่ 3 ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องที่สุด

25. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วย
26. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสัดส่วนจำนวนสมาชิกอย่างไร (1 หมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน และ 4 หมู่บ้าน)
27. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่
28. โครงสร้างกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย
29. สภากรุงเทพมหานคร มีหน้าที่
30. ที่ปรึกษาผู้อำนวยการเขต คือ

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบครั้งที่ 2

เรื่อง การบริหารงานบุคคล อปท. และ การปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเทียบ

คำสั่ง แบบทดสอบมี 3 ส่วน จำนวน 30 ข้อ (รวมเป็น 30 คะแนน)

ส่วนที่ 1 ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด (12 คะแนน)

1. สภาพการเป็นนายจ้างของท้องถิ่นข้อใดถูกต้องที่สุด
  - ก. ผู้ว่าจ้างแบ่งออกเป็น รัฐบาลกลาง จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
  - ข. กรณีรัฐบาลว่าจ้างจะสอดคล้องกับระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นแบบมีเอกภาพ (Unified System)
  - ค. การให้จังหวัดเป็นผู้ว่าจ้าง ถือเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น
  - ง. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ว่าจ้าง เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรท้องถิ่นได้ก็เป็นคนภายในปกครองของท้องถิ่นนั้น
  - จ. ถูกทุกข้อ
2. พระราชบัญญัติใดที่กำหนดอำนาจการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน
  - ก. พระราชบัญญัติระเบียบการจัดการและการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2540
  - ข. พระราชบัญญัติระเบียบการจัดการและการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
  - ค. พระราชบัญญัติระเบียบการจัดการและการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545
  - ง. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2540
  - จ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. จากพระราชบัญญัติ ข้อ 2. ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานหรือบุคลากรส่วนท้องถิ่น เป็นบุคลากรสังกัดที่ได้
  - ก. สำนักนายกรัฐมนตรี
  - ข. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.)
  - ค. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
  - ง. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
  - จ. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

4. องค์ประกอบของคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ที่เป็นผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือข้อใด
- ก. มีจำนวน 2 คน โดยคัดเลือกจาก ผู้แทนจาก กกก.กลางข้าราชการ อบจ., ผู้แทน กกก.กลางพนักงานเทศบาล , ผู้แทน กกก.กลางพนักงานส่วนตำบล, ผู้แทน กกก.ข้าราชการ กทม. , ผู้แทน กกก.พนักงานเมืองพัทยา
  - ข. มีจำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจาก ผู้แทนจาก กกก.กลางข้าราชการ อบจ., ผู้แทน กกก.กลางพนักงานเทศบาล , ผู้แทน กกก.กลางพนักงานส่วนตำบล, ผู้แทน กกก.ข้าราชการ กทม. , ผู้แทน กกก.พนักงานเมืองพัทยา
  - ค. มีจำนวน 4 คน โดยคัดเลือกจาก ผู้แทนจาก กกก.กลางข้าราชการ อบจ., ผู้แทน กกก.กลางพนักงานเทศบาล , ผู้แทน กกก.กลางพนักงานส่วนตำบล, ผู้แทน กกก.ข้าราชการ กทม. , ผู้แทน กกก.พนักงานเมืองพัทยา
  - ง. มีจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้แทนจาก กกก.กลางข้าราชการ อบจ., ผู้แทน กกก.กลางพนักงานเทศบาล , ผู้แทน กกก.กลางพนักงานส่วนตำบล, ผู้แทน กกก.ข้าราชการ กทม. , ผู้แทน กกก.พนักงานเมืองพัทยา
  - จ. มีจำนวน 10 คน โดยคัดเลือกจาก ผู้แทนจาก กกก.กลางข้าราชการ อบจ., ผู้แทน กกก.กลางพนักงานเทศบาล , ผู้แทน กกก.กลางพนักงานส่วนตำบล, ผู้แทน กกก.ข้าราชการ กทม. , ผู้แทน กกก.พนักงานเมืองพัทยา (ผู้แทนกกก.ละ 2 คน)
5. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
- ก. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ว่าจ้างจะปรากฏในประเทศที่มีการกระจายอำนาจสูง
  - ข. เลขานุการข้าราชการพลเรือน เป็นหนึ่งในคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.)
  - ค. การสร้างความเป็นเอกภาพในระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น คือ การอาศัยองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคล
  - ง. คณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) คือ คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง)
  - จ. ความแตกต่างในการทำงานของบุคคลส่วนท้องถิ่นกับข้าราชการของรัฐคือ บุคลากรของท้องถิ่นทำงานในพื้นที่สาธารณะมากกว่า

6. ข้อใดกล่าวถึงคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) ไม่ถูกต้อง
- เป็นองค์กรกลางในระดับชาติ
  - ปรับใช้หลักการ แบบแผน และมาตรฐานกลางต่างๆของ ก.ถ. มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับ อปท.แต่ละประเภท
  - สร้างหลักเกณฑ์และมาตรฐานทั่วไป สำหรับการบริหารงานบุคคลของ อปท. ประเภทนั้นๆ
  - มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือรัฐมนตรีช่วยที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานของ คณะกรรมการ
  - ผู้แทนจาก อปท. ประกอบด้วย ผู้แทนฝ่ายนิติบัญญัติของท้องถิ่น และผู้แทนฝ่ายบริหารของ ท้องถิ่น
7. การปกครองส่วนท้องถิ่นฝรั่งเศส เหมือนกับการปกครองท้องถิ่นประเทศไทยหรือไม่
- เหมือนกัน เพราะมีเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น
  - เหมือนกัน เพราะมีการปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ
  - ไม่เหมือนกัน เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นบางประเภทไม่มี 2 ฝ่ายคือฝ่ายนิติบัญญัติและ ฝ่ายบริหารเหมือนประเทศไทย
  - ไม่เหมือนกัน เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นของฝรั่งเศส ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง
  - ไม่มีข้อถูก
8. ข้อใดไม่ถูกต้องของประเทศฝรั่งเศส
- การบริหารราชการของฝรั่งเศส แบ่งเป็น ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น
  - เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด
  - ประธานสภาจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
  - การจัดตั้งภาคมีเพื่อรองรับการทำหน้าที่จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จังหวัดปฏิบัติไม่ได้
  - Lyon , Marseille คือเมืองที่มีการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ
9. ข้อใดไม่ใช้การปกครองส่วนท้องถิ่นญี่ปุ่น
- โทะ
  - โต
  - ฟู
  - กุ
  - เคง
10. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของเขตพิเศษของญี่ปุ่น
- เกิดเฉพาะในโตเกียวเท่านั้น
  - มีอำนาจหน้าที่ใกล้เคียงกับจังหวัด
  - ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดับเพลิง
  - เป็นหน่วยย่อยที่สร้างประชาธิปไตยให้กับท้องถิ่น
  - เขตการพิเศษประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภา

19. ผู้ว่าราชการจังหวัดของฝรั่งเศสที่เป็นเมืองศูนย์กลางของภาค จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานสภาภาคด้วย
20. หน้าที่จังหวัดของประเทศฝรั่งเศสในส่วนที่เป็นท้องถิ่นคือ ให้การสนับสนุนการทำงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล จัดทำบริการสาธารณะที่เกินขีดความสามารถของเทศบาลหรือกิจการที่ครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่
21. การปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่นนั้น สมาชิกสภาจากการเลือกตั้งของประชาชน แต่นายกเทศมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการแต่งตั้งของสภา
22. แม้ว่าเทศบาลของญี่ปุ่นจะเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ต้องขึ้นตรงกับจังหวัดอยู่ภายใต้การสั่งการ กำกับ ควบคุมดูแลของจังหวัด
23. การบริหารราชการของอังกฤษ แบ่งออกเป็น การบริหารส่วนกลาง และการบริหารส่วนท้องถิ่น
24. ในเขตมหานครลอนดอน แบ่งการปกครองออกเป็นชั้นบน มีอำนาจหน้าที่และอำนาจทางการคลังทั่วมหานครลอนดอน และการปกครองชั้นล่าง ทำงานภายใต้การดูแลและกำหนดเงินงบประมาณจากชั้นบน

ส่วนที่ 3 ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องที่สุด (6 คะแนน)

25. คุณลักษณะของบุคลากรส่วนท้องถิ่น ที่มีความแตกต่างจากบุคลากรส่วนกลาง(ราชการ) อย่างไร
26. คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) มีองค์ประกอบใดบ้าง
27. หน้าที่ของคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) คืออะไร
28. โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นของฝรั่งเศส ประกอบไปด้วย(เรียงลำดับจากเล็กสุดไปใหญ่สุด)
29. โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่น ประกอบไปด้วย(เรียงลำดับจากเล็กสุดไปใหญ่สุด)
30. โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นของอังกฤษ ประกอบไปด้วย(เรียงลำดับจากเล็กสุดไปใหญ่สุด)

ภาคผนวก ง
แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์
และพัฒนาการการเรียนของนักศึกษาแบบ STAD

ส่วนที่ 1 ผู้เรียนประเมินอาจารย์ผู้สอนและรูปแบบการเรียนการสอน

รายการ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการสอนแบบ STAD					
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหา แผนการสอน และวิธีการประเมินอย่างชัดเจน					
3. มีการมอบหมายงาน ตรวจงาน และให้ข้อเสนอแนะงานที่ได้รับมอบหมาย					
4. มีการแบ่งกลุ่มให้ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม					
5. สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนโดยเน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ซักถาม					
6. กระตุ้นให้นักศึกษาคิด วิเคราะห์ในบทเรียนที่สอน					
7. ใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนอย่างเหมาะสม					
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเพิ่มเติมนอกห้องเรียน					
9. สร้างบรรยากาศในการเรียนที่อบอุ่น เน้นความร่วมมือ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน					

ส่วนที่ 2 ผู้เรียนประเมินตนเองต่อการพัฒนาตนเองด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ STAD

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน เข้าเรียนตรงเวลาสม่ำเสมอ					
2. ผู้เรียนรับผิดชอบส่งงานตามที่กำหนดโดยสม่ำเสมอ					
3. ผู้เรียนได้ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมนอกห้องเรียนสม่ำเสมอ					
4. ผู้เรียนชอบบรรยากาศในการเรียนแบบมีส่วนร่วม					
5. ผู้เรียนสนใจฟังอาจารย์ผู้สอนตลอดชั่วโมงการสอน					
6. ผู้เรียนได้รู้จักเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม					
7. ผู้เรียนได้รับความรู้จากเพื่อนๆในกลุ่มแบบ STAD มากขึ้น					
8. ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนๆ อาจารย์ผู้สอน และบรรยากาศในห้องเรียนมากขึ้น					
9. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆในชั้นเรียนมากขึ้น					